Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTES LAILAS MEDINAS
SECINĀJUMI,
sniegti 2024. gada 18. janvārī [1]

Lieta C-240/22 P

Eiropas Komisija
pret

Intel Corporation Inc.

Apelācija – Konkurence – Dominējošā stāvokļa ļaunprātīga izmantošana – Mikroprocesoru tirgus – Lēmums, ar kuru konstatēts LESD 102. panta un EEZ līguma 54. panta pārkāpums – Lojalitātes atlaides – Atzīšana par ļaunprātīgu rīcību – Tikpat efektīva konkurenta analīze – Kopējā stratēģija – Vienots un turpināts pārkāpums – Sarežģīts ekonomisks vērtējums – Ekonomisko datu ekstrapolācija – Atlaides, kas piešķirtas kā priekšrocības natūrā

I. Ievads

1. Šie secinājumi attiecas uz Eiropas Komisijas iesniegto apelācijas sūdzību, kurā lūgts atcelt 2022. gada 26. janvāra spriedumu *Intel Corporation*/Komisija (T-286/09 RENV) [2]. Šis spriedums tika pasludināts pēc Tiesas 2017. gada 6. septembra sprieduma *Intel*/Komisija (C-413/14 P) [3], ar kuru atcelts 2014. gada 12. jūnija spriedums *Intel*/Komisija (T-286/09) [4] un lieta tika nodota atpakaļ Vispārējai tiesai.

2. Pārsūdzētajā spriedumā Vispārējā tiesa secināja, ka Lēmums C(2009) 3726, galīgā redakcija, par procedūru saskaņā ar [LESD 102.] pantu un EEZ līguma 54. pantu [5] ir daļēji jāatceļ.

3. Konkrētāk, Vispārējā tiesa konstatēja, ka Komisija nebija pierādījusi, ka *Intel* piešķirtās ekskluzivitātes atlaides un maksājumi informātikas iekārtu ražotājiem (*Original Equipment Manufacturer*, turpmāk tekstā – "*OEM*") un Eiropas galddatoru izplatītājam varēja vai varētu radīt pret konkurenci vērstu izstumšanu un tātad bija LESD 102. panta pārkāpums [6]. Vispārējā tiesa uzskatīja, ka tas bija saistīts ar strīdīgajā lēmumā pieļautajām kļūdām, pirmkārt, attiecībā uz Komisijas veikto tikpat efektīva konkurenta testa (turpmāk tekstā – "TEK tests") novērtējumu un, otrkārt, uz *Intel* prakses tirgus seguma likmes un tās ilguma novērtējumu [7].

1 Oriģinālvaloda – angļu.

2 EU:T:2022:19 (turpmāk tekstā – "pārsūdzētais spriedums").

3 EU:C:2017:632 (turpmāk tekstā – "pirmais apelācijas spriedums").

4 EU:T:2014:547 (turpmāk tekstā – "sākotnējais spriedums").

5 Lieta COMP/C-3/37.990 – *Intel* (turpmāk tekstā – "strīdīgais lēmums").

6 Pārsūdzētais spriedums, 526. punkts.

7 Pārsūdzētais spriedums, 524. punkts.

4. Komisija apstrīd Vispārējās tiesas pieeju un izvirza sešus pamatus apelācijas sūdzības pamatojumam. Ar šiem apelācijas sūdzības pamatiem Komisija būtībā apgalvo, ka Vispārējā tiesa nav veikusi visaptverošu vērtējumu par *Intel* prakses spēju ierobežot konkurenci, ņemot vērā visus nozīmīgos apstākļus, ka tā ir sagrozījusi pierādījumus un pieļāvusi vairākas tiesību kļūdas attiecībā uz pārbaudes apjomu, kā arī nepareizi interpretējusi strīdīgajā lēmumā piemēroto TEK testu un pārkāpusi Komisijas tiesības uz aizstāvību.

5. Tiesa ir lūgusi izskatīt divus konkrētus juridiskus jautājumus, kas attiecas uz ceturto un piekto apelācijas sūdzības pamatu. Ar abiem pamatiem tiek apstrīdēts Vispārējās tiesas vērtējums par TEK testu attiecībā uz diviem no *OEM*, kas guva labumu no *Intel* prakses. Tādēļ šajos secinājumos galvenā uzmanība tiks pievērsta šiem apelācijas sūdzības pamatiem un it īpaši tajos izvirzītajiem jautājumiem, kuri attiecas, pirmkārt, uz Komisijas rīcības brīvību TEK testa piemērošanā konkrētai rīcībai un, otrkārt, uz to atlaižu novērtēšanu, kas piešķirtas kā priekšrocības natūrā.

II. Fakti un tiesvedība

6. Šajos secinājumos faktus un lietas procesa norisi var īsumā aprakstīt šādi [8].

A. Strīda priekšvēsture un administratīvais process

7. *Intel Corporation* (turpmāk tekstā – "*Intel*") ir Amerikas Savienotajās Valstīs reģistrēta sabiedrība, kas nodrošina mikroprocesoru (turpmāk tekstā – "*CPU*"), "*chipsets*" (mikroshēmojumi) un citu pusvadītāju izstrādājumu, kā arī platformu risinājumu, kas saistīti ar datu apstrādi un sakaru līdzekļiem, projektēšanu, izstrādi, ražošanu un tirgošanu.

8. Pēc oficiālās sūdzības, ko *Advanced Micro Devices, Inc.* (turpmāk tekstā – "*AMD*") iesniedza 2000. gada 18. oktobrī un papildināja 2003. gada 26. novembrī, Komisija uzsāka izmeklēšanu saskaņā ar Padomes Regulu (EK) Nr. 1/2003 [9].

9. Komisija 2007. gada 26. jūlijā nosūtīja *Intel* paziņojumu par iebildumiem saistībā ar *Intel* rīcību attiecībā pret pieciem lielajiem *OEM*, proti, *Dell*, *Hewlett Packard Company* (turpmāk tekstā – "*HP*"), *Acer Inc.* (turpmāk tekstā – "*Acer*"), *NEC Corp.* (turpmāk tekstā – "*NEC*") un *International Business Machines Corp.* (turpmāk tekstā – "*IBM*").

10. Komisija 2008. gada 17. jūlijā nosūtīja *Intel* papildu paziņojumu par iebildumiem saistībā ar prasītājas rīcību attiecībā pret *MSH*, Eiropas mikroelektronikas iekārtu mazumtirgotāju un vadošo Eiropas galddatoru izplatītāju. Šis paziņojums par iebildumiem attiecās arī uz *Intel* rīcību pret *Lenovo Group Ltd* (turpmāk tekstā – "*Lenovo*"), un tajā bija ietverti jauni pierādījumi par *Intel* rīcību pret dažiem no iepriekš minētajiem *OEM*.

11. Pēc dažādām procesuālajām darbībām Komisija 2009. gada 13. maijā pieņēma strīdīgo lēmumu, kura kopsavilkums ir publicēts *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī* (OV 2009, C 227, 13. lpp.).

[8] Sīkākai informācijai skat. pārsūdzētā sprieduma 1.–61. punktu.

[9] Padomes Regula (2002. gada 16. decembris) par to konkurences noteikumu īstenošanu, kas noteikti Līguma [101]. un [102]. pantā (OV 2003, L 1, 1. lpp.).

B. Strīdīgais lēmums

12. Saskaņā ar strīdīgajā lēmumā norādīto laikposmā no 2002. gada oktobra līdz 2007. gada decembrim *Intel* ir izdarījusi LESD 102. panta un Līguma par Eiropas Ekonomikas zonu (EEZ) 54. panta vienotu un turpinātu pārkāpumu, īstenojot stratēģiju ar mērķi izstumt konkurentu, proti, *AMD*, no x86 arhitektūras *CPU* (turpmāk tekstā – "*CPU x86*") tirgus.

1. Konkrētais tirgus

13. Izstrādājumi, uz kuriem attiecas strīdīgais lēmums ir *CPU*, proti, *CPU x86*, kas ir būtiska jebkura datora sastāvdaļa gan sistēmas vispārēja snieguma ziņā, gan tās kopējo izmaksu ziņā. To bieži sauc par datora "smadzenēm", un *CPU* ražošanas procesā izmanto dārgas augsta līmeņa iekārtas. Pirms 2000. gada tirgū bija vairāki *CPU x86* ražotāji. Tomēr lielākā daļa šo ražotāju ir aizgājuši no tirgus. Strīdīgajā lēmumā ir norādīts, ka *Intel* un *AMD* faktiski ir vienīgie divi uzņēmumi, kas joprojām ražo *CPU x86*.

14. Ģeogrāfiskais tirgus ir definēts kā visa pasaule.

2. Dominējošais stāvoklis

15. Ņemot vērā, pirmkārt, *Intel* tirgus daļu, kas laikposmā no 1997. līdz 2007. gadam sasniedza ap 70 % vai vairāk, un, otrkārt, nopietnus šķēršļus iekļūšanai konkrētajā tirgū un esošas tirgus daļas palielināšanai, ko radīja neatgūstamie ieguldījumi pētniecībā un izstrādē, intelektuālajā īpašumā un nepieciešamajās ražošanas iekārtās, Komisija secināja, ka vismaz strīdīgajā lēmumā aplūkotajā laikposmā, t.i., no 2002. gada oktobra līdz 2007. gada decembrim, *Intel* bija dominējošs stāvoklis šajā tirgū.

3. Rīcības veidi

16. Strīdīgajā lēmumā bija aprakstīti divi *Intel* rīcības veidi attiecībā pret tās komerciāliem partneriem: nosacījuma atlaides un klaji ierobežojumi.

17. Saskaņā ar strīdīgajā lēmumā norādīto, pirmkārt, *Intel* piešķīra četriem *OEM*, proti, *Dell*, *Lenovo*, *HP* un *NEC*, atlaides ar nosacījumu, ka tie visu vai gandrīz visu savu *CPU x86* iegādi veic pie *Intel*. Līdzīgi *Intel* piešķīra maksājumus *MSH* ar nosacījumu, ka tā pārdos vienīgi datorus ar *Intel* ražotajiem *CPU x86*.

18. Strīdīgajā lēmumā tika secināts, ka nosacījuma atlaides, ko *Intel* piešķīra *OEM*, ir lojalitātes atlaides. Attiecībā uz *MSH* strīdīgajā lēmumā tika konstatēts, ka *Intel* nosacījuma maksājumu ekonomiskais mehānisms bija līdzvērtīgs par labu *OEM* piešķirto nosacījuma atlaižu mehānismam.

19. Turklāt strīdīgajā lēmumā bija sniegta ekonomiskā analīze par atlaižu spēju izstumt tādu konkurentu, kurš būtu tikpat efektīvs kā *Intel*, bet kurš tomēr nebūtu dominējošā stāvoklī. Konkrēti, šajā analīzē bija noteikta cena, par kādu konkurentam, kurš ir tikpat efektīvs kā *Intel*, būtu jāpiedāvā savi *CPU*, lai kompensētu *OEM* atlaides, ko tiem piešķīrusi *Intel*, zaudēšanu. Tāda paša veida analīze bija sniegta attiecībā uz maksājumiem, ko *Intel* veikusi par labu *MSH*.

20. Pamatojoties uz savāktajiem pierādījumiem, Komisija secināja, ka *Intel* piešķirtās nosacījuma atlaides un maksājumi radīja stratēģiskajiem *OEM* un *MSH* lojalitāti. Šai praksei esot papildu sekas tādā ziņā, ka tā būtiski samazināja konkurentu spēju īstenot uz to *CPU x86* sniegumu balstītu konkurenci. *Intel* pretkonkurences rīcība tādējādi veicināja patērētāju izvēles iespēju samazināšanos un vājināja stimulu ieviest jauninājumus.

21. Otrkārt, saistībā ar klajiem ierobežojumiem Komisija apgalvoja, ka *Intel* piešķīra trim *OEM*, proti, *HP*, *Acer* un *Lenovo*, maksājumus ar nosacījumu, ka tie atliks uz vēlāku laiku vai atcels *AMD* izcelsmes *CPU* izstrādājumu laišanu tirgū un/vai piemēros ierobežojumus šo izstrādājumu izplatīšanai. Strīdīgajā lēmumā tika secināts, ka šī *Intel* rīcība arī tieši kaitēja konkurencei un nebija uzskatāma par normālu uz sniegumu balstītu konkurenci.

4. Ļaunprātīga rīcība un naudas sods

22. Strīdīgajā lēmumā Komisija secināja, ka visa *Intel* rīcība attiecībā pret *OEM* un *MSH* bija ļaunprātīga rīcība LESD 102. panta izpratnē un ka visas šīs ļaunprātīgās darbības tomēr bija arī daļa no kopējās stratēģijas, lai izstumtu *AMD* – vienīgo lielo *Intel* konkurentu – no *CPU x86* tirgus. Tādējādi šīs atsevišķas ļaunprātīgās darbības esot uzskatāmas par vienotu un turpinātu pārkāpumu LESD 102. panta izpratnē laikposmā no 2002. gada oktobra līdz 2007. gada decembrim [10].

23. Saskaņā ar Pamatnostādnēm naudas soda aprēķināšanai, piemērojot Regulas Nr. 1/2003 23. panta 2. punkta a) apakšpunktu (OV 2006, C 210, 2. lpp.), Komisija uzlika *Intel* naudas sodu 1,06 miljardu EUR apmērā [11].

C. Sākotnējais spriedums

24. *Intel* 2009. gada 22. jūlijā cēla prasību, lūdzot atcelt strīdīgo lēmumu. *Association for Competitive Technology* (turpmāk tekstā – "*ACT*") tika atļauts iestāties minētajā lietā *Intel* prasījumu atbalstam.

25. Ar sākotnējo spriedumu, kas pasludināts 2014. gada 12. jūnijā, Vispārējā tiesa noraidīja prasību pilnībā.

26. Spriedumā Vispārējā tiesa būtībā nolēma, ka par labu *OEM* piešķirtās atlaides bija ekskluzivitātes atlaides, jo tās bija piesaistītas nosacījumam, ka klients iegādājas no *Intel* vai nu visus tā vajadzībām nepieciešamos *CPU x86*, vai arī būtisku daļu no tā vajadzībām nepieciešamā daudzuma. Turklāt Vispārējā tiesa paskaidroja, ka šādu atlaižu ļaunprātīga rakstura kvalifikācija nebija atkarīga ne no konkrētās lietas apstākļu vērtējuma, kura mērķis būtu noteikt atlaižu spēju ierobežot konkurenci, ne arī no iespējamo pretkonkurences seku pierādīšanas, izmantojot TEK testu.

[10] Strīdīgais lēmums, 1. pants.

[11] Strīdīgais lēmums, 2. pants.

27. Vispārējā tiesa pilnības labad, veicot pārbaudi pakārtoti, secināja, ka Komisija – juridiski pietiekami un pamatojoties uz konkrētās lietas apstākļu vērtējumu – bija pierādījusi ekskluzivitātes atlaižu un maksājumu, ko *Intel* piešķīrusi attiecīgi *Dell*, *HP*, *NEC*, *Lenovo* un *MSH*, spēju ierobežot konkurenci. Savukārt Vispārējā tiesa uzskatīja par nevajadzīgu pārbaudīt, vai Komisija veica TEK testu saskaņā ar piemērojamiem noteikumiem un bez kļūdām.

D. Pirmais apelācijas spriedums

28. *Intel* 2014. gada 26. augustā iesniedza apelācijas sūdzību par sākotnējo spriedumu.

29. Tiesa ar 2017. gada 6. septembra pirmo apelācijas spriedumu [12] atcēla sākotnējo spriedumu un nodeva lietu atpakaļ Vispārējai tiesai [13].

30. Konkrēti, pēc tam, kad Tiesa bija noraidījusi piekto un ceturto apelācijas sūdzības pamatu, kuros attiecīgi bija apgalvots, ka Vispārējā tiesa kļūdaini bija piemērojusi kritērijus attiecībā uz Komisijas kompetenci saistībā ar *Intel* un *Lenovo* starpā noslēgtajiem nolīgumiem un procesuālo noteikumu pārkāpumu [14], tā izvērtēja un apmierināja pirmo apelācijas sūdzības pamatu, kas attiecās uz tiesību kļūdu, kura izpaudās tādējādi, ka strīdīgās atlaides netika izvērtētas, ņemot vērā visus būtiskos apstākļus.

31. Šajā ziņā Tiesa vispirms atgādināja, ka LESD 102. panta mērķis nav aizliegt uzņēmumam ar savu sniegumu iegūt dominējošu stāvokli tirgū. Šīs tiesību normas mērķis nav arī nodrošināt, lai konkurenti, kas ir mazāk efektīvi nekā dominējošā stāvoklī esošais uzņēmums, paliktu tirgū [15]. Tomēr, ņemot vērā dominējošā stāvoklī esoša uzņēmuma īpašo atbildību ar savu rīcību neapdraudēt efektīvu un neizkropļotu konkurenci iekšējā tirgū, tas it īpaši nedrīkst īstenot praksi, kurai ir izstumšanas iedarbība attiecībā pret tikpat efektīviem konkurentiem [16].

32. Pamatojoties uz šiem apsvērumiem, Tiesa nosprieda, ka 1979. gada 13. februāra spriedumā lietā *Hoffmann-La Roche*/Komisija [17] izklāstītie principi ir jāprecizē attiecībā uz gadījumu, kad attiecīgais uzņēmums administratīvā procesa laikā sniedz pierādījumus, ka tā rīcība nevarēja ierobežot konkurenci un it īpaši radīt pārmesto izstumšanas iedarbību [18]. Šādā gadījumā Komisijai ne tikai ir jāanalizē, pirmkārt, uzņēmuma dominējošā stāvokļa konkrētajā tirgū nozīmīgums un, otrkārt, apstrīdētās darbības tirgus seguma likme, kā arī attiecīgo atlaižu piešķiršanas nosacījumi un kārtība, to ilgums un apmērs, bet tai ir jāizvērtē arī tādas iespējamās stratēģijas esamība, kas būtu vērsta uz vismaz tikpat efektīvu konkurentu izstumšanu [19].

33. Turklāt Tiesa uzskatīja, ka tad, ja lēmumā, ar kuru konstatēts atlaižu sistēmas ļaunprātīgs raksturs, Komisija veic TEK analīzi, Vispārējai tiesai ir jāizvērtē visi prasītāja argumenti, ar kuriem apšaubīta to konstatējumu pamatotība, ko izdarījusi Komisija attiecībā uz konkrētas atlaižu sistēmas izstumšanas spēju [20].

12 Labots ar 2017. gada 19. septembra un 24. oktobra rīkojumiem.

13 Pirmais apelācijas spriedums, 149. un 150. punkts.

14 Pirmais apelācijas spriedums, 65. un 107. punkts.

15 Pirmais apelācijas spriedums, 133. un 134. punkts, kuros Tiesa atsaucas uz 2012. gada 27. marta spriedumu *Post Danmark* (C-209/10, EU:C:2012:172, 22. punkts).

16 Pirmais apelācijas spriedums, 135.–137. punkts.

17 85/76, EU:C:1979:36 (turpmāk tekstā – "spriedums *Hoffmann-La Roche*").

18 Pirmais apelācijas spriedums, 138. punkts.

19 Skat. pirmo apelācijas spriedumu, 139. punkts (turpmāk tekstā – "pirmā apelācijas sprieduma 139. punktā minētie kritēriji").

20 Pirmais apelācijas spriedums, 141. punkts.

34. Attiecībā uz strīdīgo lēmumu Tiesa norādīja, ka TEK testam bija reāla nozīme Komisijas vērtējumā par konkrētās atlaižu prakses spēju radīt tikpat efektīvu konkurentu izstumšanas sekas [21]. Šajos apstākļos Vispārējai tiesai, kā uzskatīja Tiesa, bija jāizvērtē visi argumenti, ko *Intel* bija izvirzījusi saistībā ar šo testu [22]. Tā kā Vispārējā tiesa nosprieda, ka nav nepieciešams izskatīt jautājumu, vai *Intel* piedāvātie alternatīvie aprēķini ir veikti pareizi [23], tā kļūdaini nav ņēmusi vērā *Intel* argumentāciju, kurā bija norādīts uz iespējamajām kļūdām, ko Komisija esot pieļāvusi saistībā ar TEK testu [24].

E. Pārsūdzētais spriedums

35. Pēc lietas nodošanas atpakaļ lieta tika iedalīta Vispārējās tiesas ceturtajai palātai (paplašinātā sastāvā).

36. Vispārējā tiesa ar pārsūdzēto spriedumu, kas pasludināts 2022. gada 26. janvārī, nolēma, ka strīdīgais lēmums ir daļēji jāatceļ.

37. Vispirms Vispārējā tiesa norādīja uz strīda priekšmetu pēc lietas nodošanas atpakaļ izskatīšanai [25]. Konkrētāk, Vispārējā tiesa secināja, ka strīds būtībā attiecas uz vērtējumu par strīdīgo atlaižu spēju ierobežot konkurenci, ņemot vērā i) precizējumus, kas attiecas uz spriedumā *Hoffmann-La Roche* noteiktajiem principiem, un ii) lietas dalībnieku pamata un papildu apsvērumus par secinājumiem, kādi jāizdara no šiem precizējumiem [26].

38. Turklāt Vispārējā tiesa pārņēma sākotnējā spriedumā ietvertos konstatējumus par klaju ierobežojumu juridisko kvalifikāciju un to prettiesiskumu no LESD 102. panta skatpunkta [27]. Tā arī pārņēma vērtējumu par strīdīgo atlaižu kā "ekskluzivitātes atlaižu" kvalifikāciju [28]. Tomēr Vispārējā tiesa nolēma, ka saskaņā ar Tiesas pirmo apelācijas spriedumu šāda kvalifikācija nenozīmēja, ka nebija jāpiemēro TEK tests, vērtējot šo atlaižu spēju ierobežot konkurenci. Šī kvalifikācija tāpat nebija pietiekama, lai šīs atlaides uzskatītu par ļaunprātīgām atbilstoši LESD 102. pantam [29].

39. Attiecībā uz lietas būtību Vispārējā tiesa, atgādinājusi Tiesas noteikto metodi, lai novērtētu atlaižu sistēmas spēju ierobežot konkurenci [30], un principus, kas izriet no pirmā apelācijas sprieduma [31], izvērtēja *Intel* un *ACT* izvirzītos argumentus.

21 Pirmais apelācijas spriedums, 143. punkts.

22 Pirmais apelācijas spriedums, 144. punkts.

23 Pirmais apelācijas spriedums, 145. punkts.

24 Pirmais apelācijas spriedums, 147. punkts.

25 Pārsūdzētais spriedums, 74.–102. punkts.

26 Pārsūdzētais spriedums, 85. punkts.

27 Pārsūdzētais spriedums, 96. punkts.

28 Pārsūdzētais spriedums, 97. un 98. punkts.

29 Pārsūdzētais spriedums, 101. punkts.

30 Pārsūdzētais spriedums, 116.–122. punkts.

31 Pārsūdzētais spriedums, 123.–127. punkts.

1. Par argumentiem attiecībā uz juridisko vērtējumu, uz kuru balstījusies Komisija

40. Pirmām kārtām, Vispārējā tiesa izvērtēja *Intel* un *ACT* argumentus, atbilstoši kuriem strīdīgais lēmums esot balstīts uz kļūdainu juridisko vērtējumu. Šajā ziņā Vispārējā tiesa secināja, ka Komisija, balstīdamās uz premisu, saskaņā ar kuru ar strīdīgajām atlaidēm ir pārkāpts LESD 102. pants, jo pēc savas būtības tās bija ļaunprātīgas, un saskaņā ar kuru tai nebija pienākuma ņemt vērā šo atlaižu spēju ierobežot konkurenci, strīdīgajā lēmumā ir pieļāvusi tiesību kļūdu [32]. Tomēr, ņemot vērā TEK testa reālo nozīmi Komisijas vērtējumā attiecībā uz konkrētās atlaižu prakses spēju radīt tikpat efektīvu konkurentu izstumšanas sekas, Vispārējā tiesa uzskatīja, ka otrajā posmā tai ir jāizvērtē visi *Intel* argumenti, kas izvirzīti saistībā ar šo testu [33].

2. Par argumentiem attiecībā uz kļūdām TEK analīzē

41. Otrām kārtām, Vispārējā tiesa analizēja argumentus saistībā ar TEK testu. Šī analīze tika sadalīta četrās daļās.

42. *Pirmā daļa* attiecās uz Vispārējās tiesas veiktās pārbaudes apjomu [34], kuru tā saskaņā ar Tiesas judikatūru uzskatīja par attiecināmu uz visiem Komisijas lēmuma elementiem gan tiesību, gan faktu ziņā, ņemot vērā prasītāja izvirzītos pamatus un visus atbilstošos prasītāja izvirzītos elementus kopā. Tomēr Vispārējā tiesa atgādināja, ka, pārbaudot apstrīdētā akta tiesiskumu, tā nevar aizstāt Komisijas pamatojumu ar savējo.

43. *Otrajā daļā* bija ietverti vispārīgi apsvērumi par TEK testu, kas formulēti šādi [35]:

"152. Atskaites punkts TEK testam [..] ir tas, ka *Intel*, ņemot vērā it īpaši tās izstrādājuma būtību, preču zīmes tēlu un profilu, bija nenovēršams tirdzniecības partneris un ka *OEM* būtu iegādājušies vismaz daļu no savām vajadzībām nepieciešamajiem *CPU* no *Intel* neatkarīgi no alternatīva piegādātāja piedāvājuma kvalitātes. Tādējādi klienti vēlējās un varēja savu apgādi pārnest uz šo alternatīvo piegādātāju tikai kādā noteiktā tirgus daļā (turpmāk tekstā – "apstrīdamā daļa"). No šī nenovēršama tirdzniecības partnera statusa izrietēja *Intel* spēja izmantot apstrīdamo daļu kā sviru, lai samazinātu cenu tirgus apstrīdamajā daļā.

153. Kā sākotnējā sprieduma 141. punktā norādīja Vispārējā tiesa, apstrīdētajā lēmumā veiktais TEK tests ir balstīts uz principu, ka tikpat efektīvam konkurentam, ja tas vēlas iegūt pasūtījumu apstrīdamo daļu, ko līdz šim apmierināja dominējušajā stāvoklī esošais uzņēmums, ir jāpiedāvā klientam kompensācija par ekskluzivitātes atlaidēm, kuras klients zaudētu, ja iegādātos daļu, kas būtu mazāka nekā tā, kura noteikta ar ekskluzivitātes vai gandrīz pilnīgas ekskluzivitātes nosacījumu. TEK testa mērķis ir noteikt, vai konkurents, kurš ir tikpat efektīvs kā dominējošajā stāvoklī esošais uzņēmums un kuram rodas tādas pašas izmaksas kā minētajam uzņēmumam, šajā gadījumā var joprojām segt savas izmaksas.

154. TEK testā, kā tas piemērots šajā lietā, ir noteikta cena, par kādu tikpat efektīvam konkurentam kā *Intel* būtu jāpiedāvā savi *CPU x86*, lai kompensētu *OEM* zaudējumus, kas tam rodas, zaudējot jebkādu *Intel* piešķirto ekskluzivitātes maksājumu. Šī cena TEK testā tiek saukta par "faktisko cenu" jeb "FC".

32 Pārsūdzētais spriedums, 145. punkts.

33 Pārsūdzētais spriedums, 149. punkts.

34 Pārsūdzētais spriedums, 150. un 151. punkts.

35 Pārsūdzētais spriedums, 152.–159. punkts.

155. Principā kopējās atlaižu summas daļa, par kuru tikpat efektīvam konkurentam ir jāpiešķir kompensācija, ietver tikai atlaižu summu, uz kuru attiecas ekskluzīvas apgādes nosacījums, izslēdzot kvantitātes atlaides (turpmāk tekstā – atlaižu "nosacītā daļa"). [..] Lai ņemtu vērā tikai maksājuma nosacīto daļu, šajā lietā TEK testā ir atsauce uz vidējo pārdošanas cenu (turpmāk tekstā – "VPC"), proti, cenrādī norādīto cenu, atskaitot nosacījuma atlaides.

156. Jo mazāka ir apstrīdamā daļa un tādējādi to izstrādājumu daudzums, ar ko alternatīvais piegādātājs var konkurēt, jo lielāka ir iespējamība, ka ekskluzivitātes maksājums spēs izstumt tikpat efektīvu konkurentu. Proti, ja *Intel* klientam piešķirto maksājumu zaudējums ir jāsadala uz nelielu izstrādājumu daudzumu, ko piedāvā alternatīvais piegādātājs attiecībā uz apstrīdamo daļu, tas rada būtisku faktiskās cenas samazinājumu. Tātad pēdējā minētā visticamāk būs zemāka nekā *Intel* dzīvotspējīgo izmaksu rādītājs.

157. Faktiskā cena ir jāsalīdzina ar *Intel* dzīvotspējīgo izmaksu rādītāju. Apstrīdētajā lēmumā izmantotais *Intel* dzīvotspējīgo izmaksu rādītājs ir vidējās novēršamās izmaksas (turpmāk tekstā – "VNI").

158. [..] Var secināt, ka ekskluzivitātes maksājumu sistēma var liegt tikpat efektīviem konkurentiem piekļuvi tirgum, ja faktiskā cena ir zemāka par VNI. Šajā gadījumā tiek iegūts negatīvs TEK testa rezultāts. Savukārt, ja faktiskā cena ir lielāka par VNI, ir paredzams, ka tikpat efektīvs konkurents varēs segt savas izmaksas un tādējādi ienākt tirgū. Šajā gadījumā TEK testam ir pozitīvs rezultāts.

159. Ņemot vērā šos vispārīgos apsvērumus, ir jāpārbauda to prasītājas argumentu pamatotība, saskaņā ar kuriem TEK analīzē esot pieļautas daudzas kļūdas."

44. It īpaši no pārsūdzētā sprieduma izriet[36], ka, piemērojot Komisijas pieņemto metodoloģiju, TEK testa rezultāts – pozitīvs vai negatīvs –, kā definēts šā sprieduma 158. punktā, galu galā tiek noteikts, salīdzinot apstrīdamo daļu ar vajadzīgo daļu, kas ir klienta vajadzību daļa, kura tikpat efektīvam konkurentam jāiegūst, lai varētu ienākt tirgū, neciešot zaudējumus. Ja apstrīdamā daļa ir lielāka par vajadzīgo daļu, attiecībā pret *Intel* TEK testa rezultāts ir pozitīvs. Pretēja situācija norāda uz negatīvu rezultātu un tātad uz strīdīgo atlaižu spēju izstumt konkurentu, kas ir tikpat efektīvs kā *Intel*.

45. *Trešajā daļā* tika aplūkots pierādīšanas pienākums un prasītais pierādījumu līmenis[37].

46. *Ceturtajā daļā* Vispārējā tiesa izvērtēja *Intel* argumentu pamatotību par to, ka strīdīgajā lēmumā bija pieļautas vairākas kļūdas saistībā ar TEK testu[38]. Šajā daļā ir piecas apakšdaļas, un katrā no tām ir aplūkoti argumenti, kurus *Intel* izvirzīja saistībā ar strīdīgajā lēmumā ietverto TEK analīzi attiecībā uz četriem attiecīgajiem *OEM*, proti, *Dell*, *HP*, *NEC* un *Lenovo*, no vienas puses, un *MSH*, no otras puses. Ņemot vērā izdarīto analīzi, Vispārējā tiesa piekrita *Intel* argumentam, ka TEK testā, ko Komisija veica strīdīgajā lēmumā, bija pieļautas kļūdas[39].

36 Pārsūdzētais spriedums, 175., 258., 260., 283., 285., 286., 297.–299. un 334. punkts.

37 Pārsūdzētais spriedums, 160.–166. punkts.

38 Pārsūdzētais spriedums, 167.–481. punkts.

39 Pārsūdzētais spriedums, 482. punkts.

3. Par argumentiem attiecībā uz pirmā apelācijas sprieduma 139. punktā minētajiem kritērijiem

47. Trešām kārtām, Vispārējā tiesa pārbaudīja *Intel* un *ACT* argumentus par to, ka Komisija neesot pienācīgi izvērtējusi pirmā apelācijas sprieduma 139. punktā minētos kritērijus [40].

48. Šajā ziņā Vispārējā tiesa nolēma, ka *Intel* pamatoti apgalvoja, ka strīdīgajā lēmumā veiktajā vērtējumā bija pieļautas kļūdas, jo Komisija nebija pienācīgi izvērtējusi kritēriju par tirgus, uz ko attiecas strīdīgā prakse, seguma likmi un nebija veikusi pareizu atlaižu ilguma analīzi [41].

4. Secinājumi

49. Vispārējā tiesa konstatēja, ka, ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus un strīdīgajā lēmumā pieļautās kļūdas, pirmkārt, attiecībā uz Komisijas veikto tikpat efektīva konkurenta testa novērtējumu un, otrkārt, uz *Intel* prakses tirgus seguma likmes un tās ilguma novērtējumu [42], Komisija nebija pierādījusi, ka *Intel* ekskluzivitātes atlaides varēja vai varētu radīt pret konkurenci vērstu izstumšanu un tātad bija LESD 102. panta pārkāpums [43].

50. Tātad Vispārējā tiesa secināja, ka strīdīgā lēmuma pamatojums nevarēja pamatot minētā lēmuma 1. panta a)–e) punktu, it īpaši attiecībā uz *Intel* ekskluzivitātes atlaidēm. Tādēļ šis pants tika atcelts [44]. Turklāt, tā kā Vispārējā tiesa nevarēja identificēt naudas soda apmēru, kas būtu piemērojams tikai par klajiem ierobežojumiem, par kuriem sākotnējā spriedumā esot tikuši izdarīti pareizi konstatējumi [45], strīdīgā lēmuma 2. pants arī tika atcelts [46]. Visbeidzot, strīdīgā lēmuma 3. pants tika atcelts, ciktāl tas attiecās uz ekskluzivitātes atlaidēm. Pārējā daļā Vispārējā tiesa prasību noraidīja [47].

III. Lietas dalībnieku prasījumi Tiesā

51. Apelācijas sūdzībā, kas Tiesā iesniegta 2022. gada 5. aprīlī, Komisija lūdz Tiesu:

– atcelt pārsūdzēto spriedumu, izņemot tā rezolutīvās daļas 3. punktu,

– nodot lietu atpakaļ Vispārējai tiesai;

– atlikt lēmuma par tiesāšanās izdevumiem pieņemšanu.

52. Ar Tiesas priekšsēdētāja 2022. gada 5. augusta lēmumu Vācijas Federatīvajai Republikai tika atļauts iestāties šajā lietā Komisijas prasījumu atbalstam.

53. *Intel* un *ACT* lūdz Tiesu noraidīt apelācijas sūdzību un piespriest Komisijai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

40 Pārsūdzētais spriedums, 483.–520. punkts.

41 Pārsūdzētais spriedums, 521. punkts.

42 Pārsūdzētais spriedums, 524. punkts.

43 Pārsūdzētais spriedums, 526. punkts.

44 Pārsūdzētais spriedums, 527. punkts un rezolutīvās daļas 1. punkts.

45 Skat. šo secinājumu 38. punktu.

46 Pārsūdzētais spriedums, 529. punkts.

47 Pārsūdzētais spriedums, 527.–531. punkts un rezolutīvās daļas 3. punkts.

54. Šajā lietā tiesas sēde mutvārdu paskaidrojumu uzklausīšanai netika rīkota.

IV. Izvērtējums

55. Apelācijas sūdzības pamatojumam Komisija izvirza sešus apelācijas sūdzības pamatus. Konkrēti, Komisija apgalvo, ka:

– Vispārējā tiesa esot lēmusi *ultra petita*, nepareizi piemērojusi pirmo apelācijas spriedumu un neesot veikusi visaptverošu vērtējumu par *Intel* prakses spēju ierobežot konkurenci (pirmais apelācijas sūdzības pamats);

– ar Vispārējās tiesas veikto TEK testa pārbaudi esot pārkāptas Komisijas tiesības uz aizstāvību (otrais apelācijas sūdzības pamats);

– Vispārējā tiesa esot pieļāvusi kļūdu attiecībā uz pārbaudes apjomu, pārkāpusi Komisijas tiesības uz aizstāvību un sagrozījusi pierādījumus saistībā ar TEK testa pārbaudi attiecībā uz *Dell* (trešais apelācijas sūdzības pamats);

– Vispārējā tiesa esot pieļāvusi tiesību kļūdu un pārkāpusi Komisijas tiesības uz aizstāvību saistībā ar TEK testa pārbaudi attiecībā uz *HP* (ceturtais apelācijas sūdzības pamats);

– Vispārējā tiesa esot pieļāvusi kļūdas TEK testa un LESD 102. panta interpretācijā, sagrozījusi pierādījumus un pārkāpusi Komisijas tiesības uz aizstāvību saistībā ar šā testa pārbaudi attiecībā uz *Lenovo* (piektais apelācijas sūdzības pamats);

– ciktāl pārsūdzētais spriedums ir balstīts uz TEK testa pārbaudi, lai daļēji atceltu strīdīgo lēmumu, Vispārējā tiesa neesot pienācīgi izvērtējusi savu konstatējumu sekas (sestais apelācijas sūdzības pamats).

56. Atbilstoši Tiesas lūgumam mana analīze tiks veltīta ceturtajam un piektajam apelācijas sūdzības pamatam.

A. Par ceturto apelācijas sūdzības pamatu – vairākām tiesību kļūdām un Komisijas tiesību uz aizstāvību pārkāpumu saistībā ar TEK testa pārbaudi attiecībā uz HP

57. Ar ceturto apelācijas sūdzības pamatu Komisija apgalvo, ka Vispārējā tiesa esot pieļāvusi tiesību kļūdu, uzskatīdama, ka strīdīgajā lēmumā neesot pierādīta atlaižu, ko *Intel* piešķīra *HP*, izstumšanas iedarbība visā pārkāpuma laikposmā.

58. Šim apelācijas sūdzības pamatam ir četras galvenās daļas, kurās tiek apgalvots, ka, pirmkārt, neesot pienācīgi ņemta vērā Komisijas rīcības brīvība sarežģītos ekonomiskos jautājumos, otrkārt, neesot ņemta vērā *Intel* atsauces perioda netieša atzīšana administratīvajā procesā, treškārt, esot pārkāptas Komisijas tiesības uz aizstāvību un, ceturtkārt, Vispārējā tiesa esot pieļāvusi kļūdu saistībā ar atbilstošu secinājumu, kas izdarāms par visu strīdīgās prakses laikposmu [48].

[48] Prasības pieteikuma piektajā daļā Komisija papildus apgalvo, ka Vispārējā tiesa esot pieļāvusi tiesību kļūdu, konstatējot, ka strīdīgajā lēmumā neesot norādīts pamatojums attiecībā uz pastiprinošajiem faktoriem, kas saskaņā ar šo lēmumu pasliktinātu veiktā TEK testa rezultātus attiecībā pret *HP*. Tā kā šī daļa nav Tiesas lūguma priekšmets, no savas analīzes to izslēgšu.

59. Pēc tam, kad būšu atgādinājusi Vispārējās tiesas konstatējumus attiecībā uz atlaidēm, ko *Intel* piešķīrusi *HP*, secīgi izskatīšu šos argumentus.

1. Vispārējās tiesas konstatējumi attiecībā uz atlaidēm, ko "Intel" piešķīrusi HP

60. No pārsūdzētā sprieduma izriet, ka saskaņā ar strīdīgo lēmumu *Intel* ar *HP* bija noslēgusi divus nolīgumus laikposmam no 2002. gada novembra līdz 2005. gada maijam par uzņēmumiem paredzētajiem galddatoriem [49].

61. Pirmais no šiem nolīgumiem (turpmāk tekstā – "*HPA1* nolīgums") aptvēra laikposmu no 2002. gada novembra līdz 2004. gada maijam, savukārt otrais (turpmāk tekstā – "*HPA2* nolīgums") – laikposmu no 2004. gada jūnija līdz 2005. gada maijam. Abos nolīgumos *Intel* atlaižu piešķiršana bija atkarīga no nerakstīta nosacījuma, ka *HP* no *Intel* iegādāsies vismaz 95 % no savu datoru aprīkošanai nepieciešamajiem *CPU x86*. Komisija ieskatā, TEK tests pierādot, ka šīs atlaides varēja radīt pret konkurenci vērstu izstumšanas iedarbību [50].

62. Šis secinājums ir balstīts uz *HP* vajadzīgās daļas un apstrīdamās daļas salīdzinājumu [51] un diviem pastiprinošiem faktoriem [52].

63. Attiecībā uz *HP* vajadzīgās daļas aprēķinu, uz kuru galvenokārt attiecas šis apelācijas sūdzības pamats, pārsūdzētajā spriedumā, pirmkārt, ir atsauce uz strīdīgā lēmuma 34. tabulu (turpmāk tekstā – "34. tabula") [53]. Kā konstatējusi Vispārējā tiesa, šajā tabulā ir norādīti parametri un konkrēti skaitļi, kurus Komisija izmantojusi *HP* vajadzīgās daļas aprēķināšanai, un tie ir sadalīti astoņās rindās atbilstoši katram ceturksnim no 2003. taksācijas gada ceturtā ceturkšņa līdz 2005. taksācijas gada trešajam ceturksnim [54].

64. Otrkārt, pārsūdzētajā spriedumā ir atsauce uz strīdīgā lēmuma 35. tabulu (turpmāk tekstā – "35. tabula") [55], kurā sniegts Komisijas kopējais aprēķins par *HP* vajadzīgo daļu attiecībā uz *HPA1* nolīgumu un *HPA2* nolīgumu. Kā norāda Vispārējā tiesa, šis kopējais aprēķins izriet no 34. tabulā redzamo skaitļu summas vai to vidējās aritmētiskās vērtības [56]. Pārsūdzētajā spriedumā arī norādīts, ka Komisija bija konstatējusi, ka *HP* vajadzīgā daļa visā pārkāpuma laikposmā sistemātiski bija lielāka nekā apstrīdamā daļa [57].

65. Turklāt no pārsūdzētā sprieduma izriet, ka *Intel* Vispārējā tiesā apgalvoja, ka strīdīgajā lēmumā esot pieļautas vairākas kļūdas, tostarp attiecībā uz aplūkoto pārkāpuma laikposmu [58].

49 Pārsūdzētais spriedums, 288. un 289. punkts, kuros ir atsauce uz strīdīgā lēmuma 338., 341., 413. un 1296. apsvērumu.

50 Pārsūdzētais spriedums, 288. punkts, kurā ir atsauce uz strīdīgā lēmuma 1406. apsvērumu.

51 Pārsūdzētais spriedums, 297.–299., 303. un 304. punkts, kuros ir atsauce uz strīdīgā lēmuma 1334.–1337. un 1385.–1389. apsvērumu.

52 Pārsūdzētais spriedums, 321. punkts, kurā ir atsauce uz strīdīgā lēmuma 1390.–1395. apsvērumu. Pastiprinošie faktori bija šādi: pirmkārt, Komisija esot izmantojusi *Intel* labvēlīgākos skaitļus, un, otrkārt, gadījumā, ja *HP* savus *CPU x86* pirkumus pārnestu uz *AMD*, *Intel* savukārt varētu *HP* sākotnēji paredzētās atlaides nodot citam konkurentam, kurš izmantoja tās *CPU x86*, piemēram, *Dell*.

53 Pārsūdzētais spriedums, 303. punkts, kurā norādīts, ka 34. tabula ir ietverta strīdīgā lēmuma 1334. apsvērumā.

54 Šos ceturkšņus apzīmē ar secīgiem saīsinājumiem no *Q4 FY03* līdz *Q3 FY05*, kur "*Q*" apzīmē "ceturksni" un "*FY*" – "fiskālo (taksācijas) gadu".

55 Pārsūdzētais spriedums, 292. punkts, kurā norādīts, ka 35. tabula ir ietverta strīdīgā lēmuma 1337. apsvērumā.

56 Pārsūdzētais spriedums, 304. punkts.

57 Pārsūdzētais spriedums, 298. un 299. punkts, kuros ir atsauce uz strīdīgā lēmuma 1385.–1389. un 1406. apsvērumu.

58 Pārsūdzētais spriedums, 291. punkts.

66. Šajā ziņā Vispārējā tiesa norādīja, ka 34. tabulā nav ietverti dati par sākotnējo laikposmu, uz kuru attiecas *HPA1* nolīgums, proti, par 2002. gada novembri un decembri, ne arī par 2003. taksācijas gada pirmajiem trim ceturkšņiem [59]. Tomēr *HP* vajadzīgās daļas kopējo aprēķinu attiecībā uz *HPA1* nolīgumu, kā tas parādīts 35. tabulā, Komisija bija aprēķinājusi no 34. tabulā norādīto skaitļu summas vai to vidējās aritmētiskās vērtības, tostarp no tās pirmajām trīs rindām, kas apzīmētas kā *Q4 FY03*, *Q1 FY04* un *Q2 FY04* [60].

67. Tādēļ Vispārējā tiesa secināja, ka Komisija nav ņēmusi vērā 2002. gada novembri un decembri un 2003. taksācijas gada pirmos trīs ceturkšņus aprēķinos, kuru rezultātā tika noteikta *HP* vajadzīgā daļa attiecībā uz *HPA1* nolīgumu [61]. Šajā ziņā Vispārējā tiesa būtībā piebilda, ka Komisija nav apgalvojusi, ka iztrūkstošo trīs ceturkšņu vērtību neesamība tās aprēķinos bija sakritības rezultāts vai ka norādītās vērtības bija identiskas iztrūkstošo trīs ceturkšņu vērtībām laikposmā, uz kuru attiecās minētais nolīgums [62].

68. Šādos apstākļos Vispārējā tiesa secināja, ka vajadzīgās daļas aprēķins neaptvēra visu laikposmu no 2002. gada novembra līdz 2005. gada maijam, attiecībā uz kuru Komisija uzskatīja, ka tā varēja pierādīt izstumšanas iedarbības esamību, ko izraisīja atlaides, kuras *Intel* piešķīrusi *HP* [63].

69. Turklāt Vispārējā tiesa noraidīja Komisijas argumentus, kas balstījās uz to, ka ceturkšņa aprēķina rezultāts būtiski neatšķīrās no it kā veiktā kopējā aprēķina rezultāta [64]. Pie tam Vispārējā tiesa uzskatīja, ka Komisijas atbildes rakstā uz repliku, proti, tā D.17 pielikumā, iesniegtie papildu aprēķini bija nepieņemami un katrā ziņā nevarēja būt par pamatu strīdīgajā lēmumā izdarītajiem konstatējumiem [65].

2. Par to, ka neesot pienācīgi ņemta vērā Komisijas rīcības brīvība sarežģītos ekonomiskos jautājumos

a) Lietas dalībnieku argumenti

70. Pirmām kārtām, Komisija, ko atbalsta Vācijas Federatīvā Republika, apgalvo, ka pārsūdzētajā spriedumā neesot ņemts vērā TEK testa kā sarežģīta ekonomiska vērtējuma raksturs un rīcības brīvība, kas šai iestādei ir šādos gadījumos. Šī rīcības brīvība noteikti aptver uzņēmuma vajadzīgās daļas aprēķinu, lai piemērotu TEK testu, un it īpaši to ekonomisko parametru un atsauces laikposma izvēli, kurus Komisija izmanto šim aprēķinam, un šī rīcības brīvība esot pakļauta tikai ierobežotai pārbaudei tiesā.

71. Turklāt Komisija kritizē Vispārējās tiesas vērtējumu, saskaņā ar kuru Komisija ir balstījusies uz nepilnīgiem skaitļiem, aprēķinot *HP* vajadzīgo daļu. Komisija uzskata, ka tā ir pamatoti balstījusies uz skaitļiem par pēdējiem trim ceturkšņiem, uz kuriem attiecās *HPA1* nolīgums, jo tie bija uzskatāmi par pietiekami reprezentatīviem attiecībā uz visu laikposmu, ņemot vērā, ka atlaižu summa šajā periodā bija stabila no viena ceturkšņa uz otru.

59 Pārsūdzētais spriedums, 303. punkts.

60 Pārsūdzētais spriedums, 304. un 305. punkts.

61 Pārsūdzētais spriedums, 307. punkts.

62 Pārsūdzētais spriedums, 306. punkts.

63 Pārsūdzētais spriedums, 307. punkts.

64 Pārsūdzētais spriedums, 308.–310. punkts.

65 Pārsūdzētais spriedums, 316.–318. punkts.

72. Visbeidzot, Komisija apgalvo, ka strīdīgā lēmuma 35. tabulā norādītie skaitļi, kas izmantoti, lai aprēķinātu vajadzīgo daļu *HPA1* nolīguma darbības laikā, bija labvēlīgi *Intel*. Ja strīdīgajā lēmumā būtu izmantoti pieejamie dati par iepriekšējiem ceturkšņiem, vajadzīgā daļa par šo laikposmu būtu bijusi vēl lielāka, un tas liecinātu, ka *Intel* atlaides vēl vairāk varēja ierobežot konkurenci.

73. *Intel*, ko atbalsta *ACT*, apstrīd šos argumentus. Tā apgalvo, ka Komisija ir izvēlējusies veikt TEK novērtējumu par katru ceturksni, lai konstatētu *Intel* pārkāpumu attiecībā pret *HP*, un pēc tam savos aprēķinos nav iekļāvusi visus nepieciešamos datus, lai pierādītu izstumšanas iedarbību visā laikposmā, uz kuru attiecās *HPA1* nolīgums. Šī nepilnība neesot daļa no sarežģīta ekonomiska jautājuma, bet drīzāk faktu vērtējums. Turklāt *Intel* apstrīd, ka vēlāko ceturkšņu vidējie skaitļi būtu pietiekami reprezentatīvi, lai konstatētu pārkāpumu visā laikposmā. Šajā ziņā tā norāda, ka šis novērtējums vienkārši neizriet no strīdīgā lēmuma un ka papildu aprēķini, ko Komisija šajā ziņā iesniegusi tiesvedības laikā, ir atzīti par nepieņemamiem.

b) Juridiskā analīze

74. Vispirms jānorāda, ka Komisijas izvirzītais arguments attiecībā uz TEK testa kā sarežģīta ekonomiska vērtējuma raksturu ir horizontāli piemērojams citiem šajā apelācijas tiesvedībā tās izvirzītajiem pamatiem. Tāpēc daži no maniem apsvērumiem varētu būt noderīgi arī analīzei, kas Tiesai jāveic saistībā ar citiem apelācijas sūdzības pamatiem, kas nav konkrēti aplūkoti šajos secinājumos.

75. Saskaņā ar iedibināto judikatūru Savienības tiesām, veicot pārbaudi par vērtējumiem, ko Komisija izdarījusi, pamatojoties uz Līgumā ietvertajiem konkurences noteikumiem, ir jāņem vērā rīcības brīvība, kas ir katra izskatāmā lēmuma pamatā un kas ir attaisnojama ar šo noteikumu piemērošanas sarežģītību. Ierobežota pārbaude tiesā jāpiemēro tikai tajās lietās, kurās apstrīdētais lēmums ir balstīts uz sarežģītu ekonomisko vērtējumu [66].

76. Šo judikatūru, kurā noteikts ierobežotas pārbaudes standarts attiecībā uz sarežģītiem ekonomiskiem vērtējumiem, Savienības tiesas ir piemērojušas visās konkurences tiesību jomās [67] kopš tās sākotnējās formulēšanas spriedumā *Consten* un *Grundig*/Komisija [68]. Saskaņā ar šo judikatūru, izskatot sarežģītus ekonomiskus jautājumus, Savienības tiesām jāpārbauda tikai tas, vai ir ievērotas attiecīgās procesuālās normas, vai ir norādīts pietiekams lēmuma pamatojums, vai fakti ir precīzi izklāstīti un vai nav pieļauta acīmredzama kļūda vērtējumā vai pilnvaru nepareiza izmantošana [69].

77. Tomēr Tiesa ir konsekventi atgādinājusi, ka Komisijai piešķirtā rīcības brīvība, veicot sarežģītus ekonomiskos vērtējumus, it īpaši konkurences tiesību jomā, ir obligāti saistīta ar noteiktām garantijām, kuras Savienības tiesām ir pienākums pārbaudīt [70].

66 Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2014. gada 10. jūlijs, *Telefónica* un *Telefónica de España*/Komisija (C-295/12 P, EU:C:2014:2062, 54. punkts).

67 Attiecībā uz ierobežotas pārbaudes standarta attīstību saistībā ar sarežģītiem ekonomiskiem vērtējumiem skat. Jaeger, M., "The standard of review in competition cases involving complex economic assessments: towards marginalisation of the marginal review?", *Oxford Journal of European Competition Law & Practice*, 2. sēj., Nr. 4, 2011, 295. un nākamās lpp.; un Da Cruz Vilaça, J. L., "The intensity of judicial review in complex economic matters – recent competition law judgments of the Court of Justice of the EU", *Journal of Antitrust Enforcement*, 6. sēj., Nr. 2, 2018, 173. un nākamās lpp.

68 Spriedums, 1966. gada 13. jūlijs (56/64 un 58/64, EU:C:1966:41, 347. lpp.).

69 Spriedums, 1985. gada 11. jūlijs, *Remia* u.c./Komisija (42/84, EU:C:1985:327, 34. punkts).

70 Skat. spriedumu, 1991. gada 21. novembris, *Technische Universität München* (C-269/90, EU:C:1991:438, 14. punkts).

78. Tādējādi spriedumā Komisija/*Tetra Laval*[71] Tiesa noteica, ka, lai arī Tiesa atzīst Komisijai piešķirto plašo rīcības brīvību ar ekonomiku saistītos jautājumos, tas vēl nenozīmē, ka Savienības tiesām ir jāatturas pārbaudīt, kā Komisija interpretējusi ekonomiska rakstura datus. It sevišķi Savienības tiesām ir jāpārbauda ne vien izvirzīto pierādījumu saturiska precizitāte, uzticamība un konsekvence, bet arī jānosaka, vai šie pierādījumi veido visu atbilstošo datu kopumu, kas ir jāņem vērā, lai izvērtētu sarežģītu situāciju, un to, vai šie pierādījumi var pamatot no tiem izdarītos secinājumus[72].

79. Vēlāk spriedumos *KME Germany* u.c./Komisija[73] un *Chalkor*/Komisija[74], Tiesa ir uzsvērusi – kā izriet no iepriekšējās atziņas spriedumā *Tetra Laval* –, ka Savienības tiesas nedrīkst atsaukties uz Komisijas rīcības brīvību, lai atteiktos veikt detalizētu faktisko un tiesisko elementu pārbaudi[75].

80. Šajā lietā Komisija vispārīgi kritizē pārsūdzētajā spriedumā Vispārējās tiesas piemēroto pārbaudes apjomu. Komisija uzskata, ka Vispārējā tiesa, pārbaudot strīdīgajā lēmumā piemēroto TEK testu, tostarp attiecībā uz *Intel* par labu *HP* piešķirtajām atlaidēm, ir pārsniegusi savā judikatūrā noteiktās robežas, kas piemērojamas pārbaudei tiesā.

81. Ir svarīgi atzīmēt, ka Komisijas izvirzītais jautājums nav par to, vai šai iestādei būtu jābūt rīcības brīvībai attiecībā uz konkrētā testa izvēli, lai noteiktu, vai dominējošā stāvoklī esoša uzņēmuma īstenotajai cenu noteikšanas praksei piemīt spēja izstumt tikpat efektīvu konkurentu kā šis uzņēmums[76]. Ne Vispārējā tiesa pārsūdzētajā spriedumā, ne atbildētāja šajā apelācijas tiesvedībā neapšauba TEK testa izmantošanu, ko veikusi Komisija, lai novērtētu, vai strīdīgajā lēmumā norādītās atlaides varēja apdraudēt konkurenci LESD 102. panta izpratnē.

82. Turklāt – pretēji Komisijas argumentiem – netiek apstrīdēts, ka šai iestādei būtu jābūt rīcības brīvībai attiecībā uz TEK testa piemērošanu konkrētai rīcībai, it īpaši saistībā ar to ekonomisko parametru un atsauces laikposma izvēli, kas jāizmanto, lai piemērotu šo testu konkrētai rīcībai.

83. Proti, no pārsūdzētā sprieduma izriet[77] – un Vispārējā tiesa šajā ziņā nav izteikusi nekādus iebildumus –, ka strīdīgajā lēmumā Komisijas veiktais TEK tests attiecībā uz atlaidēm, ko *Intel* piešķīrusi *HP*, bija balstīts uz ekonometrisku modeli, kuru Komisija nolēma piemērot pa ceturkšņiem attiecībā uz tās iepriekš definēto laikposmu no 2002. gada novembra līdz 2005. gada maijam. Saskaņā ar šo modeli bija nepieciešams aprēķināt vajadzīgo daļu, no vienas puses, un apstrīdamo daļu, no otras puses. Konkrēti, lai aprēķinātu vajadzīgo daļu, par kuru ir strīds šajā apelācijas sūdzības pamata daļā, tika ņemtas vērā dominējošā stāvoklī esošā uzņēmuma piešķirto atlaižu nosacītā daļa, vidējā pārdošanas cena un šā uzņēmuma vidējās novēršamās izmaksas. Visbeidzot, pozitīvs vai negatīvs TEK testa rezultāts tika noteikts, salīdzinot skaitļus, kas iegūti, aprēķinot *HP* vajadzīgo tirgus daļu un apstrīdamo tirgus daļu[78].

71 Spriedums, 2005. gada 15. februāris (C-12/03 P, EU:C:2005:87, turpmāk tekstā – "spriedums *Tetra Laval*", 39. punkts).

72 Tests, kas formulēts spriedumā *Tetra Laval*, ir minēts saistībā ar LESD 102. pantu 2014. gada 10. jūlija spriedumā *Telefónica* un *Telefónica de España*/Komisija (C-295/12 P, EU:C:2014:2062, 54. punkts), kā arī Vispārējās tiesas spriedumos, 2008. gada 10. aprīlis, *Deutsche Telekom*/Komisija (T-271/03, EU:T:2008:101, 185. punkts); 2007. gada 30. janvāris, *France Télécom*/Komisija (T-340/03, EU:T:2007:22, 163. un 165. punkts); 2007. gada 17. septembris, *Microsoft*/Komisija (T-201/04, EU:T:2007:289, 379.–381. punkts), un 2010. gada 1. jūlijs, *AstraZeneca*/Komisija (T-321/05, EU:T:2010:266, 32. punkts).

73 Spriedums, 2011. gada 8. decembris (C-272/09 P, EU:C:2011:810, turpmāk tekstā – "spriedums *KME Germany*").

74 Spriedums, 2011. gada 8. decembris (C-386/10 P, EU:C:2011:815, turpmāk tekstā – "spriedums *Chalkor*").

75 Skat. spriedumu *KME Germany*, 102. punkts, un spriedumu *Chalkor*, 62. punkts.

76 Skat. spriedumu, 2023. gada 19. janvāris, *Unilever Italia Mkt. Operations* (C-680/20, EU:C:2023:33, 56. un 57. punkts), kur attiecībā uz TEK testu Tiesa nospriedusi, ka "šis jēdziens attiecas uz dažādiem testiem, kuru kopīgais mērķis ir novērtēt prakses spēju radīt pret konkurenci vērstu izstumšanas ietekmi" un ka TEK tests ir "tikai viena no metodēm", lai izvērtētu šādu ietekmi.

77 Skat. šo secinājumu 43. punktu.

78 Skat. šo secinājumu 44. punktu.

84. Vēlos norādīt – tāpat kā Komisija –, ka, ciktāl vajadzīgās daļas aprēķins ietver plašu metodoloģisko izvēli, tas ir jāuzskata par sarežģītu ekonomisku vērtējumu. Attiecīgi Komisijai ir jābūt leģitīmai iespējai definēt šīs daļas aprēķināšanai izmantojamos parametrus, un Savienības tiesas var veikt tikai ierobežotu pārbaudi attiecībā uz to. Tas nozīmē, ka Savienības tiesām, pildot savas funkcijas, ir jāatturas aizstāt Komisijas vērtējumu ar savu vērtējumu [79], izņemot gadījumus, kad attiecīgais uzņēmums apgalvo, ka ir pieļauta acīmredzama kļūda vērtējumā, un arī pierāda šādu kļūdu [80].

85. Tomēr vajadzīgās daļas aprēķins nevar būt izslēgts no pārbaudes tiesā attiecībā uz aprēķina kļūdām vai selektīvu vai nepilnīgu pierādījumu ņemšanu vērā. Tieši šādos gadījumos pilnībā ir piemērojama judikatūra, kas izriet no sprieduma *Tetra Laval* un kas vēlāk pārstrādāta spriedumos *KME Germany* un *Chalkor*. Proti, pierādījumiem, uz kuriem Komisija atsaucas, lai novērtētu sarežģītu situāciju, ir jābūt saturiski precīziem, ticamiem un saskanīgiem, tiem ir jāietver visi šim vērtējumam nepieciešamie dati un ir jābūt tādiem, ar kuriem var pamatot no tiem izdarītos secinājumus.

86. Uzskatu, ka aplūkojamajā gadījumā Vispārējā tiesa vērtējumu attiecībā uz Komisijas veikto *HP* vajadzīgās daļas aprēķinu ir veikusi tādā veidā, kā to prasa Tiesa.

87. Proti, no pārsūdzētā sprieduma izriet, ka Vispārējā tiesa vispirms saistībā ar Komisijas pašas iepriekš noteikto atsauces laikposmu paskaidroja parametrus, kas izmantoti 34. tabulā, lai aprēķinātu *HP* vajadzīgo daļu, kā arī uz ceturkšņiem balstīto novērtējumu, ko tāpat izvēlējusies Komisija, lai veiktu šo aprēķinu. Pēc tam attiecībā uz *HPA1* nolīgumu Vispārējā tiesa norādīja 35. tabulā attēlotā *HP* vajadzīgās daļas kopējā aprēķina rezultātu, kas – uz ko minētā tiesa arī vērsa uzmanību – izrietēja no 34. tabulā norādīto skaitļu summas vai to aritmētiskā vidējā rādītāja. Tālāk Vispārējā tiesa norādīja, ka nav nekādu skaitļu, kas atbilstu minētā nolīguma aptvertā laikposma pirmajai daļai, konkrēti, 2002. gada novembrim un decembrim un 2003. taksācijas gada pirmajiem trim ceturkšņiem. Tas Vispārējai tiesai lika atzīt, ka *HP* vajadzīgās daļas aprēķinu nevar uzskatīt par pierādītu attiecībā uz visu pārkāpuma laikposmu [81].

88. No tā izriet – kā apgalvo *Intel* un *ACT* –, ka, lai gan Komisija izvēlējās veikt TEK testu par katru ceturksni, lai noskaidrotu *HP* vajadzīgo daļu iepriekš noteiktajā atsauces periodā, tā vēlāk savos aprēķinos neiekļāva visus nozīmīgos un nepieciešamos datus, kā tas prasīts Tiesas judikatūrā. Šādos apstākļos Vispārējai tiesai, nepārkāpjot Komisijas rīcības brīvību, bija pamats secināt, ka strīdīgajā lēmumā ietvertie pierādījumi nevar pamatot Komisijas secinājumus par *Intel* atlaižu izstumšanas iedarbību visā laikposmā, uz kuru attiecās *HPA1* nolīgums.

89. Tātad Komisijas kritika, ka Vispārējā tiesa esot noteikusi pārbaudes apjomu, kas pārsniedz Tiesas judikatūrā noteiktās robežas, manuprāt, ir jānoraida.

[79] Šajā nozīmē skat. ģenerāladvokātes J. Kokotes [*J. Kokott*] secinājumus lietā Komisija/*Alrosa* (C-441/07 P, EU:C:2009:555, 90. punkts), kurā citēts 2008. gada 10. jūlija spriedums *Bertelsmann* un *Sony Corporation of America*/*Impala* (C-413/06 P, EU:C:2008:392, 145. punkts).

[80] Kā piemēru var minēt 2008. gada 10. aprīļa spriedumu *Deutsche Telekom*/Komisija (T-271/03, EU:T:2008:101, 183. un nākamie punkti), kas apstiprināts ar 2010. gada 14. oktobra spriedumu *Deutsche Telekom*/Komisija (C-280/08 P, EU:C:2010:603, 143. punkts).

[81] Skat. šo secinājumu 68. punktu.

90. Tālāk, ciktāl Komisija apgalvo, ka tā varēja pamatoti balstīties uz skaitļiem par pēdējiem trim ceturkšņiem, uz kuriem attiecās *HPA1* nolīgums, jo tie ir pietiekami reprezentatīvi attiecībā uz visu laikposmu, šis arguments mudina Tiesu pārbaudīt, vai šajā lietā, nepastāvot konkrētiem pierādījumiem, var pamatoti izdarīt secinājumu par šā perioda sākuma datumu, izmantojot ekstrapolāciju.

91. Kā zināms, ekstrapolācija nozīmē nezināmas vērtības aplēsi, balstoties uz zināmas vērtību secības paplašinājumu. Šajā ziņā runa ir par prezumpcijas elementu [82], kas ir ierasts mehānisms, kuru izmanto, lai atvieglotu pierādīšanas slogu, kas (parasti) gulstas uz Komisiju, konstatējot Līguma konkurences noteikumu pārkāpumu vai kādu tā elementu [83]. Turklāt, ciktāl ekstrapolāciju mērķis ir no zināmā secināt nezināmo, to pamatā ir jābūt konkrētam modelim. Šis modelis parasti tiek atvasināts no tendences, kas izriet no konkrētās identificētās vērtību secības vai vismaz no parastās pieredzes vai veselā saprāta. Ir svarīgi atzīmēt, ka pusei, kurai ir pierādīšanas pienākums, jādefinē un skaidri jānorāda modelis, kas ļauj veikt ekstrapolāciju, izņemot gadījumus, kad tas ir pašsaprotams.

92. Varētu piekrist, ka tāda modeļa definēšana, ar kuru var pamatot datu ekstrapolāciju, noteiktos gadījumos var ietilpt Komisijas rīcības brīvības robežās, ja šāda definēšana ir saistīta ar ekonomisku sarežģītību. Tomēr šajā lietā šāds jautājums pat nerodas, jo strīdīgajā lēmumā nav atsauces uz reprezentatīvu vai regulāru modeli, kas liecinātu, ka dati par *HPA1* nolīguma laikposma otro daļu varētu attiekties arī uz šā laikposma pirmo daļu. Tāpēc mani nepārliecina Komisijas arguments, saskaņā ar kuru ekonomisko datu iztrūkums, ko Vispārējā tiesa konstatēja par šo laikposmu, patiesībā bija apzinātas ekstrapolācijas, ko Komisija esot veikusi, izmantojot savu rīcības brīvību, rezultāts.

93. Šajā ziņā Vispārējā tiesa pamatoti norādīja, ka strīdīgajā lēmumā Komisija neapgalvoja, ka 35. tabulā sniegtais izklāsts par *HP* vajadzīgo daļu attiecībā uz *HPA1* nolīgumu bija sakritības rezultāts. Komisija arī neapgalvoja, ka dažādās tabulā norādītās vērtības par trim iztrūkstošajiem ceturkšņiem, kā arī par nākamajiem trim ceturkšņiem, bija tādas pašas [84]. No šā skatpunkta raugoties, Vispārējā tiesa, kā izriet arī no pārsūdzētā sprieduma [85], varēja pilnīgi pamatoti uzskatīt, ka nav nozīmes faktam, vai Komisijas aprēķini tika veikti par katru ceturksni vai vispārēji, jo 2002. gada novembris un decembris un 2003. gada pirmie trīs ceturkšņi netika ņemti vērā nemaz.

94. No tā izriet, ka ir jānoraida arī Komisijas arguments, kas balstīts uz *HPA1* nolīguma darbības laika pēdējo trīs ceturkšņu vērtību ekstrapolāciju uz šā laikposma sākotnējo daļu.

95. Visbeidzot, Komisija apgalvo, ka skaitļi, kas izmantoti, lai aprēķinātu vajadzīgo daļu *HPA1* nolīguma darbības laika otrajā daļā, bija stabili no ceturkšņa uz ceturksni un ka jebkurā gadījumā tie bija labvēlīgi *Intel*. Šajā ziņā, neskarot manu analīzi saistībā ar šā pamata trešo daļu [86], īsumā atzīmēšu, ka šis vērtējums acīmredzami neizriet no strīdīgā lēmuma un nav arī pašsaprotams. Tādēļ, kā paskaidrošu tālāk, to nevar izmantot šajā tiesvedībā, lai attaisnotu to, ka nav izmantoti visi nepieciešamie dati *HP* vajadzīgās daļas aprēķināšanai par visu laikposmu, uz kuru attiecās *HPA1* nolīgums.

82 Ritter, C., "Presumptions in EU competition law", *Journal of Antitrust Enforcement*, 2018, 6. sēj., 193. lpp.

83 Klasisks piemērs konkurences tiesībās ir mātesuzņēmumu atbildības prezumpcija. Skat. spriedumu, 2009. gada 10. septembris, *Akzo Nobel* u.c./Komisija (C-97/08 P, EU:C:2009:536). Izsmeļošu prezumpciju sarakstu var atrast Ritter, C., minēts iepriekš, 189.–212. lpp., un Bailey, D., "Presumptions in EU competition law", *European Competition Law Review*, 9. sēj., Nr. 20, 2010, 20. lpp.

84 Pārsūdzētais spriedums, 306. punkts.

85 Pārsūdzētais spriedums, 310. punkts.

86 Skat. šo secinājumu 117.–129. punktu.

96. Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, uzskatu, ka Vispārējai tiesai nevar pārmest nedz to, ka tā būtu pārkāpusi Komisijas rīcības brīvību sarežģītos ekonomiskos jautājumos, nedz, ka tā būtu pieļāvusi citas šajā pamata daļā apgalvotās kļūdas, secinādama, ka Komisija nav pierādījusi atlaižu, kuras *Intel* piešķīrusi *HP*, izstumšanas iedarbību visā atsauces laikposmā.

97. Komisijas ceturtā apelācijas sūdzības pamata pirmā daļa, manuprāt, ir noraidāma.

3. "Intel" netiešā atzīšana administratīvajā procesā

a) Lietas dalībnieku argumenti

98. Otrām kārtām, Komisija apgalvo, ka pārsūdzētajā spriedumā ir pieļauta kļūda, noliedzot jebkādu pierādījuma vērtību tam, ka *Intel* administratīvajā procesā netieši esot atzinusi TEK testā izmantoto atsauces laikposmu attiecībā pret *HP*.

99. Komisija norāda, ka, pirmkārt, *Intel* minētā procesa laikā nav apstrīdējusi strīdīgā lēmuma 35. tabulā izmantoto atsauces laikposma izvēli *HP* vajadzīgās daļas aprēķināšanai. *Intel* un tās ekonomiskie konsultanti savu aprēķinu vajadzībām esot izmantojuši Komisijas piedāvātos skaitļus, neiesniedzot atspēkojumam savu aprēķinu par it kā iztrūkstošajiem ceturkšņiem. Otrkārt, Komisija norāda – tā kā saskaņā ar Tiesas pirmo apelācijas spriedumu joprojām pastāvot tiesiska prezumpcija par ekskluzivitātes atlaižu prettiesiskumu, *Intel* ir bijis pienākums izmeklēšanas laikā iesniegt pierādījumus, ka tās piešķirtās atlaides nevarēja ierobežot konkurenci.

100. *Intel* apstrīd šos argumentus. Tā apgalvo, ka administratīvā procesa laikā Komisija nekad nav paziņojusi *Intel* strīdīgā lēmuma 35. tabulu, kurā ietverti dati par attiecīgajiem trim ceturkšņiem un kura tika izmantota kā atsauces laikposms, lai aprēķinātu *HP* vajadzīgo daļu par visu *HPA1* nolīguma laikposmu. Tā pirmo reizi esot ieviesta strīdīgajā lēmumā, un tas nozīmējot, ka *Intel* nekad nav atzinusi Komisijas izvēlēto atsauces laikposmu šajā administratīvajā procesā. Katrā ziņā *Intel* atbilstoši tam, kas norādīts pārsūdzētajā spriedumā, apgalvo, ka nav prasības paziņojuma par iebildumiem adresātam apstrīdēt šī paziņojuma saturu administratīvā procesa laikā.

b) Juridiskā analīze

101. Atbilstoši Tiesas judikatūrai gadījumā, ja uzņēmums, uz kuru attiecas izmeklēšana saskaņā ar Līguma konkurences noteikumiem, nav skaidri atzinis faktus, Komisijai ir jāpierāda šie fakti un šis uzņēmums jebkurā brīdī un it īpaši tiesvedībā Tiesā savai aizstāvībai var izvirzīt jebkādus pamatus, kuri tam šķiet atbilstoši [87].

102. Turklāt spriedumā *Knauf Gips*/Komisija [88] Tiesa ir atzinusi, ka attiecībā uz LESD 101. un 102. panta piemērošanu nevienā Savienības tiesību normā nav noteikts, ka paziņojuma par iebildumiem adresātam administratīvā procesa laikā būtu jāapstrīd šajā paziņojumā ietvertie dažādie faktiskie vai tiesiskie apstākļi, lai tam nebūtu liegts to darīt vēlāk tiesvedības stadijā.

87 Spriedums, 2000. gada 16. novembris, *SCA Holding*/Komisija (C-297/98 P, EU:C:2000:633, 37. punkts).

88 Spriedums, 2010. gada 1. jūlijs (C-407/08 P, EU:C:2010:389, turpmāk tekstā – "spriedums *Knauf Gips*", 89. punkts).

103. Visbeidzot, no Tiesas pirmā apelācijas sprieduma skaidri izriet, ka gadījumā, ja lēmumā, ar kuru konstatēts atlaižu sistēmas ļaunprātīgs raksturs, Komisija veic TEK analīzi, Vispārējai tiesai ir jāizvērtē visi prasītāja argumenti, ar kuriem apšaubīta to konstatējumu pamatotība, ko Komisija izdarījusi attiecībā uz konkrētas atlaižu sistēmas izstumšanas spēju [89].

104. Šajā lietā jānorāda, ka pārsūdzētajā spriedumā [90] Vispārējā tiesa pareizi atsaucās uz spriedumu *Knauf Gips*, atbildot uz Komisijas argumentu, ka *Intel* administratīvajā procesā nebija apstrīdējusi atsauces laikposmu, ko Komisija izmantoja, aprēķinot *HP* vajadzīgo daļu. Šī judikatūra, kas atbilst pirmajā apelācijas spriedumā Tiesas sniegtajām atziņām, ir skaidra attiecībā uz ierobežoto nozīmi, ko Savienības tiesas saistībā ar atcelšanas prasību piešķir nostājai, ko uzņēmums varēja būt ieņēmis administratīvajā procesā [91].

105. Proti, kā izriet no Tiesas judikatūras, uzņēmuma tieša vai netieša faktisko vai tiesisko apstākļu atzīšana administratīvā procesa laikā nedrīkst ierobežot pašu tiesību uz tiesību aizsardzību Vispārējā tiesā, kas saskaņā ar LESD 263. panta ceturto daļu ir fiziskām vai juridiskām personām, izmantošanu [92]. Šīs izpratnes pamatā galu galā ir tiesiskuma un tiesību uz aizstāvību ievērošanas pamatprincipi, kā arī Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. pantā garantētās tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību un piekļuvi objektīvai tiesai [93].

106. Tātad pārbaudē tiesā saistībā ar LESD 101. un 102. pantu nevar liegt uzņēmumiem izvirzīt argumentus un atsaukties uz faktiem, kurus tie nav minējuši vai nav apstrīdējuši administratīvajā procesā, kā arī iesniegt pierādījumus, kas nebija Komisijas rīcībā strīdīgā lēmuma pieņemšanas brīdī [94].

107. Tomēr Komisija atgādina, ka spriedumā *Knauf Gips* Tiesa arī uzskatīja, ka uzņēmuma faktisko vai tiesisko apstākļu atzīšana administratīvajā procesā Komisijā var būt papildu pierādījums, vērtējot prasības pamatotību [95].

108. Šajā ziņā pietiek norādīt, ka ne no pārsūdzētā sprieduma, ne no Komisijas apsvērumiem šajā lietā neizriet, ka saistībā ar atlaidēm, kādas *Intel* piešķīrusi *HP*, Komisija administratīvā procesa laikā būtu sniegusi papildu pierādījumus – tostarp pierādījumus par to, ka *Intel* netieši atzinusi TEK testā attiecībā uz *HP* izmantoto atsauces laikposmu –, kas varētu apstiprināt *HP* vajadzīgo daļu par visu laikposmu, uz kuru attiecās *HP1A* nolīgums.

109. No tā izriet, ka Komisijas minētajai atziņai Tiesas spriedumā *Knauf Gips* nav nozīmes šajā lietā.

110. Visbeidzot, ciktāl šajā apelācijas sūdzības pamata daļā Komisija apgalvo, ka katrā ziņā tieši *Intel* izmeklēšanas laikā esot bijis jāiesniedz pierādījumi, ka tās atlaides nevarēja ierobežot konkurenci iztrūkstošajos atsauces laikposma mēnešos un ceturkšņos, manuprāt, šim argumentam ir maz sakara ar Komisijas faktisko apgalvojumu par *Intel* netiešu vai tiešu atsauces laikposma atzīšanu *HP* vajadzīgās daļas aprēķināšanas mērķiem.

89 Pirmais apelācijas spriedums, 141. punkts.

90 Pārsūdzētais spriedums, 300.–302. punkts.

91 Skat. arī spriedumu, 2013. gada 11. jūlijs, *Ziegler*/Komisija (C-439/11 P, EU:C:2013:513, 57. un 58. punkts).

92 Spriedums *Knauf Gips*, 90. punkts.

93 Spriedums *Knauf Gips*, 91. punkts.

94 Šajā ziņā skat. Van der Woude, M., "Judicial control in complex economic matters", *Journal of European Competition Law & Practice*, 10. sēj., Nr. 7, 2019, 421. lpp.

95 Spriedums *Knauf Gips*, 90. punkts.

111. Katrā ziņā šis arguments ir jānoraida, ņemot vērā šo secinājumu 103. punktā minēto judikatūru, kas, kā jau minēts, izriet no Tiesas pirmā apelācijas sprieduma [96]. Tāpat ar šo judikatūru pietiek, lai konstatētu, ka Vispārējā tiesa nav arī pieļāvusi kļūdu, atbildot uz Komisijas argumentu, saskaņā ar kuru administratīvajā procesā *Intel* Komisijas norādīto atsauces laikposmu esot izmantojusi saviem aprēķiniem. Kā izriet no pārsūdzētā sprieduma [97], šis laikposms bija daļa no strīdīgā lēmuma pamatojuma un tāpēc prasītāja to varēja apstrīdēt Vispārējā tiesā.

112. Ņemot vērā iepriekš minēto, uzskatu, ka Vispārējā tiesa nav pieļāvusi kļūdu, novērtējot pierādījuma vērtību, kas piešķirama nostājai, kuru *Intel* ieņēmusi administratīvajā procesā attiecībā uz atsauces laikposmu, kas izmantots TEK testā, lai aprēķinātu *HP* vajadzīgo daļu.

113. Ceturtā apelācijas sūdzības pamata otrā daļa, manuprāt, ir noraidāma.

4. Par Komisijas tiesību uz aizstāvību pārkāpumu

a) Lietas dalībnieku argumenti

114. Trešām kārtām, Komisija apgalvo, ka Vispārējā tiesa ir pieļāvusi kļūdu, atsakoties ņemt vērā papildu aprēķinus, ko tā iesniedza tiesvedībā Vispārējā tiesā, tostarp atbildes raksta uz repliku D.17. pielikumā, lai apstrīdētu *Intel* argumentus par pārkāpuma laikposmu, uz kuru attiecās *HPA1* nolīgums.

115. Komisija norāda, ka šis pielikums pierādīja, ka *Intel* argumenti nav varējuši atspēkot strīdīgajā lēmumā veiktā TEK testa attiecībā uz *HP* rezultātu. Turklāt Komisija uzskata, ka, lai gan Vispārējā tiesa ir ļāvusi *Intel* iesniegt jaunus vērtējumus, lai apstrīdētu attiecībā pret *HP* piemērotā TEK testa atsauces laikposmu, tā ir liegusi Komisijai tiesības atbildēt. Šajā ziņā Komisija galvenokārt atsaucas uz spriedumu *Dole Food* un *Dole Fresh Fruit Europe*/Komisija [98].

116. *Intel* apstrīd šos argumentus. Būtībā tā apgalvo, ka Komisijas iebildums, ka tai būtu jāļauj iesniegt jaunu TEK analīzi pirmo reizi tiesvedības stadijā, it īpaši atbildes raksta uz repliku stadijā, ir acīmredzami pretrunā Tiesas pastāvīgajai judikatūrai.

b) Juridiskā analīze

117. Jāatgādina, ka ar atbildes raksta uz repliku D.17. pielikumu Komisija pirmo reizi tiesvedībā Vispārējā tiesā iesniedza papildu aprēķinus, kuros izmantoti *HP* sniegtie skaitļi par diviem no trim iztrūkstošajiem ceturkšņiem *HPA1* nolīguma darbības laikā, proti, par 2003. taksācijas gada otro un trešo ceturksni [99]. Kā jau minēts [100], šīs iesniegšanas mērķis bija pierādīt, ka, tā kā atlaižu, ko *Intel* piešķīrusi *HP*, summa bija stabila *HPA1* nolīguma darbības laikā, *HP* vajadzīgās daļas rezultāti būtu bijuši tādi paši, ja būtu ņemti vērā iztrūkstošie mēneši un ceturkšņi. Atbildes raksta uz repliku D.17. pielikums, Komisijas ieskatā, pierādot arī to, ka aprēķina rezultāti, kuros iekļauti dati par iztrūkstošajiem mēnešiem un ceturkšņiem, *Intel* ir mazāk labvēlīgi salīdzinājumā ar vidējiem rezultātiem, uz kuriem balstīts strīdīgais lēmums.

96 Skat. arī pirmo apelācijas spriedumu, 144. punkts.

97 Pārsūdzētais spriedums, 302. punkts.

98 Spriedums, 2015. gada 19. marts (C-286/13 P, EU:C:2015:184, turpmāk tekstā – "spriedums *Dole Food*").

99 Pārsūdzētais spriedums, 316. un 317. punkts.

100 Skat. šo secinājumu 95. punktu.

118. Pārsūdzētajā spriedumā Vispārējā tiesa noraidīja lūgumu ņemt vērā šos papildu aprēķinus, pirmkārt, norādot, ka šie aprēķini neizriet no apstrīdētā lēmuma un pirmo reizi ir iesniegti tiesvedības laikā. Pēc Vispārējās tiesas domām, šo aprēķinu ņemšana vērā nozīmētu, ka – acīmredzami pretrunā Tiesas judikatūrai – pamatojums, kuru Komisija sniegusi minētajā lēmumā, tiktu aizstāts ar tiesas vērtējumu [101]. Otrkārt, neatkarīgi no tā Vispārējā tiesa būtībā secināja, ka *Intel* par labu *HP* piešķirto atlaižu summa bija tikai viens no parametriem, kas nepieciešami *HP* vajadzīgās daļas aprēķināšanai, un ka joprojām trūkst informācijas par pārējiem parametriem, proti, *HP* pirkumu apjomu un vidējo pārdošanas cenu. Šajā kontekstā Vispārējā tiesa norādīja – nekas negarantē, ka dati par mēnešiem un ceturkšņiem, kuri netika ņemti vērā TEK testā, neatšķīrās no tiem, kas tika identificēti attiecībā uz novērtētajiem ceturkšņiem [102].

119. Jau pašā sākumā jāatzīmē – tā kā šajā apelācijas sūdzībā Komisija neapgalvo, ka Vispārējā tiesa būtu pieļāvusi tiesību kļūdu, izvērtējot atbildes raksta uz repliku D.17 pielikumā sniegtos papildu aprēķinus, Komisijas arguments par tās tiesību uz aizstāvību pārkāpumu ir jānoraida kā neiedarbīgs [103]. Jebkurā gadījumā no pieņemamības viedokļa uzskatu, ka Vispārējā tiesa ir pamatoti atteikusies ņemt vērā minētā pielikuma saturu.

120. Šajā ziņā jāatgādina, ka atteikumu tiesvedības laikā pieņemt papildu pamatus, ko Komisija varētu izvirzīt, lai uzturētu apgalvojumu par Līguma konkurences noteikumu pārkāpumu, var aplūkot no dažādiem aspektiem, kuri attiecas gan uz šīs iestādes pieņemta lēmuma formu (ārējais tiesiskums), gan tā būtību (iekšējais tiesiskums).

121. Proti, no Tiesas judikatūras izriet, ka, lai gan Komisija tiesvedībā Vispārējā tiesā savas aizstāvības argumentācijā var detalizētāk izskaidrot strīdīgā lēmuma pamatojumu, Komisija šajā tiesvedībā nedrīkst izvirzīt pilnīgi jaunu pamatojumu. Šis aizliegums ir balstīts uz faktu, ka sākotnējo pamatojuma trūkumu nevar novērst tiesvedības stadijā Savienības tiesās tādā veidā, ka ieinteresētā persona šo pamatojumu uzzinātu tikai šādas tiesvedības laikā [104]. Kā norādījusi ģenerāladvokāte J. Kokote, šim ierobežojumam attiecībā uz jauna pamatojuma izvirzīšanu ir izšķiroša nozīme krimināl procesā un krimināl procesam līdzīgā procesā, piemēram, tiesvedībā saistībā ar LESD 102. pantu [105].

122. Turklāt šo pašu aizliegumu var pamatot ar Komisijas pienākumu savus lēmumus balstīt vienīgi uz iebildumiem, kurus attiecīgajām pusēm bija iespēja komentēt [106]. Proti, Komisijai administratīvā procesa laikā ir jādod uzņēmumam iespēja paust savu viedokli par to pierādījumu patiesumu un nozīmīgumu, kurus Komisija ir izvirzījusi, lai pamatotu tās apgalvojumu par Līguma pārkāpumu [107]. Šis pienākums – starp citiem būtiskiem pārkāpuma elementiem – attiecas arī uz pārkāpuma faktisko ilgumu.

101 Pārsūdzētais spriedums, 317. punkts, kurā ir atsauce arī uz tā paša sprieduma 150. punktu.

102 Pārsūdzētais spriedums, 318. punkts.

103 Šo apsvērumu neatspēko kodolīgais arguments, ko Komisija izvirzīja savas apelācijas sūdzības zemsvītras piezīmē, būtībā apgalvojot, ka atlaižu summa "noteikti" ir vissvarīgākais parametrs vajadzīgās daļas aprēķinā un ka ar Vispārējai tiesai iesniegtajiem papildu aprēķiniem, kas balstīti uz šo parametru, tātad pietiktu, lai aprēķinātu *HP* vajadzīgo daļu par iztrūkstošajiem ceturkšņiem. Ir piemērojama iedibinātā judikatūra, saskaņā ar kuru Tiesā iesniegtajiem argumentiem ir jābūt pienācīgi izklāstītiem. Šajā nozīmē skat. rīkojumu, 2020. gada 26. marts, *Magnan*/Komisija (C-860/19 P, EU:C:2020:227, 27. punkts un tajā minētā judikatūra).

104 Skat. tostarp spriedumu, 2005. gada 28. jūnijs, *Dansk Rørindustri* u.c./Komisija (C-189/02 P, C-202/02 P, no C-205/02 P līdz C-208/02 P un C-213/02 P, EU:C:2005:408, 463. punkts).

105 Skat. ģenerāladvokātes J. Kokotes secinājumus lietā *Dole Food* un *Dole Fresh Fruit Europe*/Komisija (C-286/13 P, EU:C:2014:2437, 26. punkts).

106 Skat. Regulas Nr. 1/2003 27. panta 1. punkta otro teikumu.

107 Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2020. gada 14. maijs, *NKT Verwaltungs* un *NKT*/Komisija (C-607/18 P, EU:C:2020:385, 50. punkts un tajā minētā judikatūra).

123. Visbeidzot, kā Vispārējā tiesa pamatoti konstatējusi pārsūdzētajā spriedumā, Tiesa ir atzinusi, ka izmaiņas attiecībā uz strīdīgā lēmuma pamatojuma trūkumu, ņemot vērā papildu pamatus, kas nebija ietverti šajā lēmumā, liktu šai tiesai aizstāt strīdīgajā lēmumā sniegto vērtējumu ar savējo un tādējādi pieļaut tiesību kļūdu [108].

124. Uzskatu, ka jebkura no iepriekšējām pieejām, kas balstīta uz Tiesas judikatūru, bija pietiekama, lai ļautu Vispārējai tiesai atzīt atbildes raksta uz repliku D.17. pielikumu par nepieņemamu, tostarp pieeja, kuru tā konkrēti izmantojusi savā spriedumā attiecībā uz aizliegumu aizstāt strīdīgā lēmuma vērtējumu ar savējo. Faktiski pretējā gadījumā Vispārējā tiesa, manuprāt, būtu pieļāvusi tiesību kļūdu, nekonstatējot Komisijas pienākuma norādīt pamatojumu pārkāpumu, nekonstatējot *Intel* tiesību uz aizstāvību administratīvā procesa laikā pārkāpumu vai aizstājot strīdīgajā lēmumā sniegto vērtējumu ar savējo.

125. Atbildot uz iepriekš minētajiem konstatējumiem, Komisija atsaucas uz spriedumu *Dole Food*. Šajā spriedumā Tiesa atzina, ka tad, ja jautājums pirmo reizi ir izvirzīts prasības pieteikumā, Komisija, nepārkāpjot aizliegumu izvirzīt jaunu pamatojumu, var aizstāvēt strīdīgajā lēmumā izklāstīto vērtējumu, atsaucoties uz jebkādu informāciju, kas sniegta tiesvedības laikā [109].

126. Tomēr, manuprāt, spriedumā *Dole Food* izklāstītie faktiskie apstākļi un pašreizējā situācija atšķiras. Spriedumā *Dole Food* Tiesa apstiprināja Vispārējās tiesas pieeju, saskaņā ar kuru precizējumi, kas tika sniegti tiesvedībā šajā tiesā, būtībā bija paredzēti vienīgi tālab, lai paskaidrotu apstrīdētajā lēmumā jau ietverto pamatojumu [110]. Turpretim šajā lietā Vispārējā tiesa konstatēja, ka strīdīgajā lēmumā nebija pierādīts, ka *HP* vajadzīgā daļa būtu tāda pati attiecībā uz sākotnējo laikposmu, uz kuru attiecās *HPA1* nolīgums, ja tiktu ņemti vērā iztrūkstošie mēneši un ceturkšņi. Tādējādi atbildes raksta uz repliku D.17. pielikumā ietvertie papildu aprēķini, kurus Komisija *ex novo* iesniegusi tiesvedības stadijā, nekādā ziņā nebija sasaistīti ar pamatojumu, kas jau bija ietverts strīdīgajā lēmumā.

127. Turklāt no ģenerāladvokātes J. Kokotes secinājumiem lietā *Dole Food* izriet, ka pierādījumi, ar kuriem Komisija minētajā lietā vērsās Vispārējā tiesā, bija ietverti izmeklēšanas materiālos [111]. Tas nozīmē, ka atšķirībā no izskatāmās lietas attiecīgais uzņēmums bija iepazinies ar šo informāciju administratīvā procesa laikā.

128. Tādēļ uzskatu, ka spriedums *Dole Food*, uz kuru atsaucas Komisija, nav derīgs precedents, lai pamatotu tās argumentus.

129. Ņemot vērā iepriekš minēto, domāju, ka Vispārējā tiesa nav pārkāpusi Komisijas tiesības uz aizstāvību, atsakoties ņemt vērā atbildes raksta uz repliku D.17 pielikumā sniegtos papildu aprēķinus.

130. Tātad Komisijas ceturtā apelācijas sūdzības pamata trešā daļa, manuprāt, ir noraidāma.

[108] Skat. spriedumus, 2013. gada 24. janvāris, *Frucona Košice*/Komisija (C-73/11 P, EU:C:2013:32, 89. un 90. punkts), un 2016. gada 21. janvāris, *Galp Energía España* u.c./Komisija (C-603/13 P, EU:C:2016:38, 73., 78. un 79. punkts).

[109] Spriedums *Dole Food*, 38. punkts.

[110] Šajā nozīmē skat. spriedumu *Dole Food*, 34.–38. punkts, lasot tos kopsakarā ar spriedumu, 2013. gada 14. marts, *Dole Food* un *Dole Germany*/Komisija (T-588/08, EU:T:2013:130, 46. un 47. punkts).

[111] Skat. ģenerāladvokātes J. Kokotes secinājumus lietā *Dole Food* un *Dole Fresh Fruit Europe*/Komisija (C-286/13 P, EU:C:2014:2437, 22. punkts).

5. Par Vispārējās tiesas kļūdu saistībā ar atbilstošu secinājumu, kas izdarāms par visu strīdīgās prakses laikposmu

a) Lietas dalībnieku argumenti

131. Komisija apgalvo, ka, pat ja tiktu pieņemts, ka Vispārējā tiesa pārsūdzētajā spriedumā varēja pamatoti konstatēt, ka Komisija nav pierādījusi izstumšanas iedarbību laikposmā no 2002. gada novembra līdz 2003. gada septembrim, tas neatspēkotu secinājumu, ka atlaidēm, kuras *Intel* piešķīrusi *HP*, varēja būt izstumšanas iedarbība vismaz no 2003. gada oktobra līdz 2005. gada maijam.

132. *Intel* apstrīd šo argumentu. It īpaši tā apgalvo, ka pārsūdzētajā spriedumā ir pareizi konstatēts, ka, tā kā Komisija nav pienācīgi pārbaudījusi strīdīgās prakses tirgus seguma kritēriju un nav pareizi analizējusi atlaižu ilgumu, tā nav pierādījusi par labu *HP* piešķirto atlaižu izstumšanas iedarbību visā atsauces laikposmā.

b) Juridiskā analīze

133. Kā jau norādīts, Vispārējā tiesa pārsūdzētajā spriedumā, pirmkārt, konstatēja, ka Komisija bija pieļāvusi kļūdu, uzskatīdama, ka tās veiktais *HP* vajadzīgās daļas aprēķins tai ļāva izdarīt secinājumus par to, ka šīm atlaidēm bija izstumšanas iedarbība attiecībā uz visu laikposmu no 2002. gada novembra līdz 2005. gada maijam. Vispārējā tiesa uzskatīja, ka Komisija nebija pierādījusi minētās iedarbības esamību laikposmā no 2002. gada novembra līdz 2003. gada septembrim [112].

134. Otrkārt, Vispārējā tiesa, pārbaudot pirmā apelācijas sprieduma 139. punktā minētos kritērijus, secināja arī, ka Komisija strīdīgajā lēmumā nav pienācīgi ņēmusi vērā *Intel* prakses tirgus seguma kritēriju un tās ilgumu [113].

135. Pamatojoties uz šiem apsvērumiem, Vispārējā tiesa saistībā ar atlaidēm, ko *Intel* piešķīrusi *HP*, vēl secināja, ka, pat pieņemot, ka TEK testu varētu uzskatīt par pārliecinošu attiecībā uz daļu no pārkāpuma laikposma, kļūdas pirmā apelācijas sprieduma 139. punkta minēto kritēriju pārbaudē nozīmēja, ka atlaižu izstumšanas iedarbība nebija juridiski pietiekami pierādīta [114].

136. Manuprāt, kritika attiecībā uz Vispārējās tiesas argumentāciju nav pamatota. Šāda argumentācija faktiski atbilst pirmā apelācijas sprieduma 138., 139. un 141. punktam, kas arī ir pareizi atgādināti pārsūdzētajā spriedumā [115]. Saskaņā ar šo judikatūru gadījumā, ja dominējošā stāvoklī esošs uzņēmums administratīvā procesa laikā sniedz pierādījumus, ka tā rīcība nevarēja ierobežot konkurenci un it īpaši nevarēja radīt pārmesto izstumšanas iedarbību, Komisijai ir jāizvērtē atlaižu sistēmas izstumšanas spēja, piemērojot pirmā apelācijas sprieduma 139. punktā minētos piecus kritērijus. Turklāt, ja Komisija ir veikusi TEK testu, tas ir viens no elementiem, kas tai jāņem vērā, novērtējot atlaižu sistēmas spēju ierobežot konkurenci.

112 Pārsūdzētais spriedums, 319. un 334. punkts.

113 Pārsūdzētais spriedums, 500. un 520. punkts.

114 Pārsūdzētais spriedums, 525. punkts.

115 Pārsūdzētais spriedums, 522. punkts sadaļā "Secinājums par prasību atcelt apstrīdēto lēmumu". Skat. arī šo secinājumu 32. un 33. punktu.

137. Šajā lietā pietiek norādīt, ka, ciktāl Vispārējā tiesa uzskatīja, ka Komisija ir nepareizi novērtējusi kritēriju, kas tostarp attiecas uz strīdīgās prakses tirgus seguma likmi, šī tiesa varēja secināt, ka atlaižu, ko *Intel* piešķīrusi *HP*, izstumšanas iedarbību nevarēja pierādīt pat laikposmam no 2003. gada oktobra līdz 2005. gada maijam [116].

138. No tā izriet, ka pretēji tam, ko apgalvo Komisija, Vispārējā tiesa nav pieļāvusi kļūdu attiecībā uz atbilstošu secinājumu, kurš izdarāms par visu pārkāpuma laikposmu saistībā ar atlaidēm, ko *Intel* piešķīrusi *HP*.

139. Ceturtā apelācijas sūdzības pamata ceturtā daļa, manuprāt, ir noraidāma.

6. Starpsecinājums

140. Ņemot vērā iepriekš minēto, jāsecina, ka neviena no analizētajām ceturtā apelācijas sūdzības pamata daļām, manuprāt, nevar atspēkot Vispārējās tiesas secinājumu, saskaņā ar ko strīdīgajā lēmumā nebija pierādīta atlaižu, kuras *Intel* piešķīrusi *HP*, izstumšanas iedarbība visā laikposmā no 2002. gada novembra līdz 2005. gada maijam.

141. Tādējādi ceturtais apelācijas sūdzības pamats ir jānoraida [117].

B. Par piekto apelācijas sūdzības pamatu – vairākām tiesību kļūdām, pierādījumu sagrozīšanu un Komisijas tiesību uz aizstāvību pārkāpumu saistībā ar TEK testa pārbaudi attiecībā uz Lenovo

142. Ar piekto apelācijas sūdzības pamatu Komisija apstrīd Vispārējās tiesas vērtējumu par TEK testu, kas piemērots strīdīgajā lēmumā attiecībā uz *Lenovo*. Komisija it īpaši kritizē šo vērtējumu saistībā ar to divu priekšrocību natūrā kvantitatīvo izteikšanu, kuras *Intel* piešķīra apmaiņā pret *Lenovo* ekskluzivitātes saistībām, proti, attiecībā uz *Intel* standarta viena gada garantijas pagarināšanu un Šeņdžeņā [*Shenzhen*] (Ķīna) izvietotās platformas labāku izmantošanu.

143. Vispārējās tiesas secinājumus par šo konkrēto jautājumu var apkopot šādi.

1. Vispārējās tiesas secinājumi par "Intel" piešķirtajām priekšrocībām natūrā par labu "Lenovo"

144. No pārsūdzētā sprieduma izriet, ka Vispārējā tiesa ir uzskatījusi par pierādītu sākotnējā spriedumā konstatēto, ka *Intel* un *Lenovo* 2007. gadā parakstīja paziņojumu par nodomu – *Memorandum of Understanding* (turpmāk tekstā – "2007. gada *MoU*") –, kurā bija paredzēts nerakstīts ekskluzivitātes nosacījums [118]. No pārsūdzētā sprieduma arī izriet, ka Komisijas ieskatā

[116] Tomēr no apelācijas sūdzības šajā lietā izriet, ka Komisija ar pirmo apelācijas sūdzības pamatu vēlas apstrīdēt tā Vispārējās tiesas konstatējuma pamatotību, kas attiecas uz vērtējumu atbilstoši pirmā apelācijas sprieduma 139. punktā minētajiem kritērijiem. Gadījumā, ja Tiesa apmierinātu šo pirmo apelācijas sūdzības pamatu, šī ceturtā pamata daļa būtu jāizvērtē, ņemot vērā minēto apsvērumu.

[117] Šis starpsecinājums paliktu pareizs, pat ja Tiesa būtu atzinusi par pamatotu ceturtā apelācijas sūdzības pamata piekto daļu, kura, kā jau minēts, nav aplūkota šajos secinājumos. Minētā pamata daļa attiecas uz pastiprinošiem faktoriem, kas pasliktinātu attiecībā uz *HP* veiktā TEK testa rezultātus, un ar to pēc definīcijas nevarētu pietikt, lai kompensētu kļūdas, ko atbilstoši manam vērtējumam Vispārējā tiesa ir pareizi identificējusi minētā testa piemērošanā.

[118] Pārsūdzētais spriedums, 98. punkts, kurā ir atsauce uz sākotnējā sprieduma 1045.–1208. punktu.

atlaižu, ko *Intel* piešķīrusi *Lenovo*, summa tika norādīta šajā memorandā, kurā paredzēts finansiāls atbalsts 180 miljonu ASV dolāru (USD) apmērā 2007. gadam, veicot maksājumus katru ceturksni [119].

145. Turklāt pārsūdzētajā spriedumā [120] Vispārējā tiesa ir norādījusi, ka administratīvajā procesā Komisijā *Intel* izvirzīja argumentu, saskaņā ar kuru saistībā ar atlaižu apmēru nozīme bija tikai summai 138 miljonu USD apmērā. Tas esot izskaidrojams tādējādi, ka tikai 135 miljoni USD no *Lenovo* saskaņā ar 2007. gada *MoU* paredzētā atbalsta 180 miljonu USD apmērā tika piešķirti skaidrā naudā. Pārējais finanšu atbalsts esot piešķirts kā priekšrocības natūrā, proti, *Intel* standarta viena gada garantijas pagarināšana un priekšlikums par *Intel* platformas Ķīnā labāku izmantošanu. Komisija norādīja – *Intel* apgalvoja, ka, lai gan šo divu natūrā piešķirto priekšrocību vērtība *Lenovo* bija attiecīgi 20 un 24 miljoni USD, to izmaksas *Intel* bija daudz zemākas, proti, attiecīgi 1,7 un 1,3 miljoni USD. *Intel* apgalvoja, ka tikpat efektīva konkurenta analīzes vajadzībām šie elementi būtu jāvērtē nevis atbilstoši to vērtībai *Lenovo*, bet to ekonomiskajām izmaksām, kādas radās *Intel*. Summu 138 miljonu USD apmērā *Intel* noteica, 135 miljoniem USD, kas bija skaidras naudas finanšu atbalsts, pieskaitot šīs izmaksas 1,7 un 1,3 miljonu USD apmērā.

146. Vispārējā tiesa arī norādīja, ka strīdīgajā lēmumā Komisija noraidīja *Intel* argumentu, uzskatot, ka tas esot balstīts uz nepareizu izpratni par tikpat efektīva konkurenta analīzes principiem [121]. Komisija uzskatīja, ka šī analīze ietvēra to, ka bija jāpārbauda cena, par kādu tikpat efektīvam konkurentam kā dominējošs uzņēmums – bet kas nav dominējošs uzņēmums – būtu jāpiedāvā savi izstrādājumi klientam, lai kompensētu dominējoša uzņēmuma piešķirto nosacījuma priekšrocību zaudēšanu, jo minētais klients no minētā dominējošā uzņēmuma apstrīdamo daļu no tā apgādes vajadzībām nodod šim hipotētiskajam tikpat efektīvajam konkurentam [122]. Pēc Komisijas domām, tādējādi bija skaidrs, ka bija jānovērtē klientam nodarītie zaudējumi, jo tikpat efektīvam konkurentam ir jākompensē tieši šie zaudējumi, nevis ekonomiskās izmaksas, kas dominējošam uzņēmumam radušās gadījumā, ja šie divi skaitļi atšķiras [123].

147. Pretēji Komisijas viedoklim un saskaņā ar *Intel* galveno argumentu Vispārējā tiesa pārsūdzētajā spriedumā konstatēja, ka šī iestāde balstījās uz pieņēmumu, kas ir pretrunā strīdīgajā lēmumā izklāstītajiem TEK testa pamatiem, kuri balstīti uz principu, ka hipotētisks konkurents ir tikpat efektīvs kā *Intel*, it īpaši no garantijas pagarināšanas vai platformas paplašināšanas izmaksu skatupunkta [124].

[119] Pārsūdzētais spriedums, 415. punkts, kurā ir atsauce uz strīdīgā lēmuma 1461. apsvērumu.

[120] Pārsūdzētais spriedums, 417. punkts, kurā ir atsauce uz strīdīgā lēmuma 1463. apsvērumu.

[121] Pārsūdzētais spriedums, 419. punkts.

[122] Pārsūdzētais spriedums, 420. punkts, kurā ir atsauce uz strīdīgā lēmuma 1466. apsvērumu.

[123] Pārsūdzētais spriedums, 421. punkts, kurā ir atsauce uz strīdīgā lēmuma 1467. apsvērumu.

[124] Pārsūdzētais spriedums, 433.–439. punkts, kuros ir atsauce uz strīdīgā lēmuma 1003. un 1004. apsvērumu.

2. Par strīdīgajā lēmumā piemērotā TEK testa un LESD 102. panta kļūdainu interpretāciju

a) Lietas dalībnieku argumenti

148. Komisija apgalvo, ka pārsūdzētajā spriedumā ir pieļauta tiesību kļūda, nosakot strīdīgajā lēmumā piemērotā TEK testa būtību, un ka tas galu galā nozīmē LESD 102. panta kļūdainu piemērošanu. Tā uzskata, ka Vispārējā tiesa izmaksu un cenas izteiksmē ir nepareizi novērtējusi, vai konkurents ir tikpat efektīvs kā dominējošais uzņēmums, runājot par atlaidēm, kas piešķirtas kā priekšrocības natūrā.

149. Komisija vispirms norāda, ka TEK tests esot analītisks instruments, kas ietver vairākas tehniskas metodoloģiskas izvēles. Tādējādi strīdīgajā lēmumā izdarītos secinājumus attiecībā uz atlaidēm, ko *Intel* piešķīrusi *Lenovo*, varot noraidīt tikai acīmredzamas kļūdas gadījumā, un to Vispārējā tiesa nekonstatēja.

150. Turklāt, pēc Komisijas domām, Vispārējās tiesas pieļautā kļūda ir izpaudusies kā secinājums, ka *Intel* natūrā piešķirto priekšrocību vērtības novērtējuma pamats bija izmaksas, kas radušās šim uzņēmumam to sniegšanas dēļ, nevis to vērtība attiecībā pret *Lenovo*. Šajā ziņā Komisija būtībā atkārto atbildi, kas strīdīgajā lēmumā bija sniegta uz *Intel* argumentu administratīvajā procesā, kā aprakstīts šo secinājumu 146. punktā.

151. Proti, pat ja tiktu pieņemts, ka *Intel* natūrā piešķirtās priekšrocības būtu jāvērtē, ņemot vērā izmaksas, kādas šim uzņēmumam radušās, tās sniedzot, Vispārējā tiesa, pēc Komisijas domām, kļūdaini nav ņēmusi vērā, ka konkurentam, kas ir mazāks par *Intel*, nebūtu tādu platformu kā tā, kuru *Intel* piedāvāja *Lenovo*, un tas nevarētu piesolīt līdzīgu pagarinātu garantiju saviem produktiem. Tāpēc šim konkurentam būtu jāpiedāvā kompensācija skaidrā naudā par to, ka *Lenovo* zaudētu *Intel* priekšrocības natūrā.

152. Visbeidzot, Komisija apgalvo, ka tad, ja Tiesa noraidītu iepriekš minētos argumentus, ar Vispārējās tiesas atteikumu ņemt vērā atbildes raksta uz repliku D.39. pielikumu, lai atspēkotu *Intel* apgalvojumus, esot pārkāptas Komisijas tiesības uz aizstāvību.

153. *Intel* apstrīd šos argumentus. Tā uzskata, ka Vispārējās tiesas pieeja atbilst Tiesas pastāvīgajai judikatūrai, saskaņā ar kuru LESD 102. pants ir vērsts uz tikpat, nevis mazāk efektīviem konkurentiem, un it īpaši uz to, ka cenu noteikšanas prakses novērtējums ir jābalsta uz paša dominējošā stāvoklī esošā uzņēmuma izmaksām un stratēģiju. Faktiski Komisijas norādījumos par LESD 102. pantu arī esot apstiprināts, ka Komisija izmantos informāciju par dominējošā stāvoklī esošā uzņēmuma izmaksām, ja tāda būs pieejama. Atšķirīga pieeja sodītu dominējošo uzņēmumu par to, ka tas darbojies efektīvāk nekā tā konkurenti un tādējādi piegādājis preci klientam par zemākām izmaksām.

b) Juridiskā analīze

154. Vispirms jānorāda, ka, pirmkārt, starp pusēm nav strīda par to, vai tādas priekšrocības natūrā, kādas ir aplūkotas šajā lietā, bija jāņem vērā, piemērojot TEK testu attiecībā uz *Lenovo*. Strīds drīzāk ir par to, kā aprēķināt šīs priekšrocības, lai piemērotu šo testu. Komisija faktiski uzskata, ka Vispārējā tiesa esot nepareizi sapratusi strīdīgajā lēmumā izklāstītos TEK testa pamatā esošos principus un pieļāvusi kļūdu, interpretējot, kā šo testu piemērot izmaksu un cenu izteiksmē. Jāatzīmē, ka saskaņā ar Tiesas judikatūru TEK tests ir noderīgs pat tad, ja attiecīgās

prakses elementi nav izteikti skaidrā naudā, bet tos tomēr var aprēķināt [125].

155. Otrkārt, pretēji Komisijas argumentiem, neuzskatu, ka pārsūdzētajā spriedumā ietvertajā Vispārējās tiesas vērtējumā būtu apšaubīta TEK testa konfigurācija vai, kā to apzīmē Komisija, "metodoloģiskās izvēles", ko šī iestāde izdarījusi attiecībā uz šo testu. Tā vietā no pārsūdzētā sprieduma izriet, ka Vispārējā tiesa pārbaudīja, vai TEK testa piemērošana priekšrocībām natūrā, ko *Intel* piešķīrusi *Lenovo*, bija saderīga ar šā testa pamatiem, kurus Komisija konkrēti definējusi strīdīgajā lēmumā. Raugoties no šā skatpunkta, nedomāju, ka Vispārējai tiesai var pārmest, ka tā ir iejaukusies Komisijas rīcības brīvībā noteikt TEK testa parametrus. Vispārējās tiesas analīze patiesībā attiecas uz TEK testa piemērošanas, ko Komisija veikusi šajā lietā, iekšējo konsekvenci.

156. Runājot par to, vai Vispārējā tiesa ir pieļāvusi kļūdu, nepiekrītot strīdīgajā lēmumā Komisijas izmantotajai pieejai attiecībā uz priekšrocībām natūrā, ko *Intel* piešķīrusi *Lenovo*, no pārsūdzētā sprieduma pareizi izriet [126], ka TEK testa – kā tas piemērots strīdīgajā lēmumā – loģika būtībā bija pārbaudīt, vai, ņemot vērā *Intel* radušās izmaksas un atlaižu ietekmi, tā pati spētu ienākt tirgū, balstoties uz ierobežotāku pārdošanas bāzi, neciešot zaudējumus. Vispārējā tiesa turklāt, nepieļaujot kļūdu, uzsvēra, ka strīdīgajā lēmumā TEK tests tika veikts kā tīri hipotētisks vērtējums tādā ziņā, ka ar tā palīdzību bija jānosaka, vai tikpat efektīvam konkurentam kā *Intel* saistībā ar tādu *CPU x86* ražošanu un piegādi, kuru vērtība ir līdzvērtīga tai, ko nodrošina *Intel* saviem klientiem, bet kam nav tik plašas pārdošanas bāzes kā *Intel*, piekļuve tirgum būtu liegta [127].

157. Atzīmēšu – Tiesa savā judikatūrā ir atzinusi, ka cenu prakses novērtējumam ir jābūt balstītam "uz paša dominējošā stāvoklī esošā uzņēmuma izmaksām un stratēģiju" [128] un it īpaši ka TEK tests ir jāveic, ņemot vērā hipotētisku konkurentu ar tādu izmaksu struktūru, kas ir līdzīga dominējošā stāvoklī esošā uzņēmuma izmaksu struktūrai [129]. Turklāt Tiesa ir atzinusi, ka šādas pieejas pamatotību pastiprina tas, ka tā atbilst vispārējam tiesiskās drošības principam, jo dominējošā stāvoklī esošā uzņēmuma izmaksu un cenu ņemšana vērā ļauj šim uzņēmumam novērtēt savas rīcības tiesiskumu, un tas ir saderīgi ar tā īpašo atbildību saskaņā ar LESD 102. pantu [130]. Tātad Vispārējās tiesas interpretācija attiecībā uz strīdīgajā lēmumā izklāstītajiem TEK testa pamatiem, šķiet, atbilst Tiesas judikatūrai.

158. Turklāt šī interpretācija saskan arī ar veidu, kādā atbilstoši strīdīgajam lēmumam jāaprēķina dažādi parametri, kas nepieciešami TEK testa piemērošanai. Kā Vispārējā tiesa norāda pārsūdzētajā spriedumā [131], TEK tests minētajā lēmumā ir veidots tā, lai noteiktu, vai konkurents, kurš ir tikpat efektīvs kā dominējošajā stāvoklī esošais uzņēmums un kuram rodas tādas pašas izmaksas kā minētajam uzņēmumam, šajā gadījumā var joprojām segt savas izmaksas, balstoties uz ierobežotāku pārdošanas bāzi. Tātad ikvienā aprēķina posmā, kas ved uz TEK testa piemērošanu, kā, piemēram, aprakstīts šo secinājumu 43. un 83. punktā, analīze koncentrējas uz dominējošā stāvoklī esošā uzņēmuma izmaksām.

159. Ir taisnība, ka gadījumā, ja ekskluzivitātes atlaide tiek piešķirta skaidrā naudā, tās vērtība ir objektīva un ir vienāda gan dominējošā stāvoklī esošam uzņēmumam, gan atlaides saņēmējam. Turpretim, ja šī atlaide tiek piešķirta natūrā, tās vērtība šim uzņēmumam un tās vērtība šim

125 Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2023. gada 19. janvāris, *Unilever Italia Mkt. Operations* (C-680/20, EU:C:2023:33, 59. punkts).

126 Pārsūdzētais spriedums, 434. punkts, kurā ir atsauce uz strīdīgā lēmuma 1003. apsvērumu.

127 Pārsūdzētais spriedums, 435. punkts, kurā ir atsauce uz strīdīgā lēmuma 1004. apsvērumu.

128 Spriedums, 2010. gada 14. oktobris, *Deutsche Telekom*/Komisija (C-280/08 P, EU:C:2010:603, 198. punkts).

129 Spriedums, 2023. gada 19. janvāris, *Unilever Italia Mkt. Operations* (C-680/20, EU:C:2023:33, 59. punkts).

130 Skat. spriedumu, 2010. gada 14. oktobris, *Deutsche Telekom*/Komisija (C-280/08 P, EU:C:2010:603, 202. punkts).

131 Pārsūdzētais spriedums, 152., 154., 157. un 158. punkts. Skat. arī šo secinājumu 43. punktu.

saņēmējam var atšķirties, līdz ar to rodas jautājums, kā šī vērtība būtu jānovērtē. Tomēr šīs vērtības aprēķināšanas loģikai abos gadījumos ir jāatbilst tiem pašiem pamatiem. Citādi vērtējums, vai atlaide var radīt izstumšanas iedarbību, netiktu veikts attiecībā uz atbilstošo ekonomikas dalībnieku. Aplūkojamajā lietā nav šaubu, kā Vispārējā tiesa pareizi norāda pārsūdzētajā spriedumā [132], ka šim atbilstošajam ekonomikas dalībniekam, piedāvājot *Lenovo* priekšrocības natūrā ar tādiem pašiem nosacījumiem kā minētais dominējošā stāvoklī esošais uzņēmums, principā ir jābūt tikpat efektīvam konkurentam kā *Intel*.

160. Visbeidzot, nevar izslēgt, ka pēdējā minētā vērtība būtu zināmā mērā jākoriģē, lai ņemtu vērā, ka tikpat efektīvam konkurentam nav dominējoša stāvokļa un ka šis ekonomikas dalībnieks var darboties, balstoties uz ierobežotāku pārdošanas bāzi. Strīdīgajā lēmumā Komisija ir sniegusi šādas situācijas piemēru, būtībā atsaucoties uz gadījumu, kad tikpat efektīvs dominējošā stāvoklī esoša uzņēmuma konkurents nevarētu nodrošināt piekļuvi līdzīgai apgādes platformai vai garantijas pagarinājumu [133].

161. Tomēr pat gadījumā, ja tiek pieņemta šāda iespējamība, tas nedod pamatu atlaidi, kas piešķirta natūrā, TEK analīzes mērķiem novērtēt tās vērtības līmenī, kāda šai atlaidei ir attiecībā pret tās saņēmēju. Ir bijis jāaprēķina izmaksas, kādas, nodrošinot piekļuvi apgādes platformai, rastos tikpat efektīvam konkurentam kā *Intel*. Tātad Vispārējā tiesa pareizi uzskatīja, ka Komisija ir pieļāvusi kļūdu pašā atlaižu, ko *Intel* piešķīrusi par labu *Lenovo* natūrā, skaitliskajā novērtējumā [134].

162. Ņemot vērā šos apsvērumus, uzskatu, ka Komisijas paustā kritika par Vispārējās tiesas izmantoto pieeju ir noraidāma. Manuprāt, Vispārējā tiesa nav pieļāvusi kļūdu, secinādama, ka Komisija, izvērtējot priekšrocības natūrā, kuru *Intel* piešķīrusi *Lenovo*, balstījās uz pieņēmumu, kas ir pretrunā strīdīgajā lēmumā izklāstītajiem TEK testa pamatiem.

163. Pārējā daļā, ciktāl Komisija apgalvo, ka Vispārējā tiesa ir pārkāpusi tās tiesības uz aizstāvību, atsakoties ņemt vērā atbildes raksta uz repliku D.39 pielikumu, šis iebildums ir jānoraida tādu iemeslu dēļ, kas ir līdzīgi manā ceturtā apelācijas sūdzības pamata trešās daļās analīzē detalizēti izklāstītajiem iemesliem [135].

164. It īpaši atbildes raksta uz repliku D.39. pielikums, pēc Komisijas domām, liecināja, ka pat tad, ja tiktu pieņemts, ka tikpat efektīvam konkurentam kā *Intel* ir apgādes platforma Ķīnā, izmaksas, kādas būtu radušās šim konkurentam, darot šo platformu pieejamu *Lenovo*, būtu ievērojami lielākas nekā izmaksas, kas rodas *Intel* saistībā ar šīs priekšrocības nodrošināšanu.

165. Šajā ziņā tikai norādīšu, ka šī analīze atbilst manam apsvērumam, kas sniegts šo secinājumu 160. punktā, kur es pieņemu, ka zināma korekcija var izrādīties nepieciešama vajadzīgās daļas ražošanas izmaksu aprēķinā, lai ņemtu vērā to, ka tikpat efektīvs konkurents kā *Intel* darbojas, balstoties uz ierobežotāku pārdošanas bāzi.

166. Tomēr, tā kā Komisija ir sniegusi atbildi uz šo jautājumu tikai atbildes uz repliku stadijā, kā to pareizi norāda arī Vispārējā tiesa [136], šī tiesa varēja pamatoti atteikties ņemt vērā atbildes raksta uz repliku D.39. pielikumā sniegto papildu analīzi, nepārkāpjot Komisijas tiesības uz aizstāvību.

132 Pārsūdzētais spriedums, 437. un 439. punkts.

133 Pārsūdzētais spriedums, 438. punkts.

134 Skat. pārsūdzētā sprieduma 455. punktu.

135 Skat. šo secinājumu117.–129. punktu.

136 Pārsūdzētais spriedums, 441. punkts.

3. Starpsecinājums

167. Ņemot vērā iepriekš minēto, secinu, ka Komisijas kritika par Vispārējās tiesas vērtējumu par TEK testu, kāds strīdīgajā lēmumā piemērots *Lenovo*, it īpaši attiecībā uz divām priekšrocībām natūrā, ko *Intel* piešķīra apmaiņā pret *Lenovo* ekskluzivitātes saistībām, nav pamatota un ir jānoraida.

168. Tātad piektais apelācijas sūdzības pamats ir noraidāms.

V. Secinājumi

169. Ņemot vērā šajos secinājumos izklāstīto analīzi, ierosinu Tiesai noraidīt apelācijas sūdzību attiecībā uz ceturto un piekto apelācijas sūdzības pamatu.

170. Neizsaku viedokli par apelācijas sūdzības noraidīšanu saistībā ar pārējiem Komisijas izvirzītajiem apelācijas sūdzības pamatiem, kā arī par to, kuram lietas dalībniekam būtu jāpiespriež atlīdzināt tiesāšanās izdevumus saskaņā ar Tiesas Reglamenta 184. panta 2. punktu.